

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

A kiadónálban átvéve:
 Éves ár — 16 kor.
 Negyedévre — 4 .
 Helyben háshoz hordva:
 Éves ár — 20 kor.
 Negyedévre — 5 .
 Vidékre portán szállítva:
 Éves ár — 24 kor.
 Negyedévre — 6 .

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
 ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aranykorlátok visszaváltásán
 vagy megvásárlására nem vállalkozik.

Hirdetések és hirdetések a
 kiadóhivatalban intézendők.

Magyar német ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, febr. 7.

A kulisszák mögött.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Budapest, febr. 7.

A Ház folyosóján csütörtökön a szünet alatt Andrassy Gyula gróf alig győzte a kormánypártnak üdvözlését megköszönni. Nagy emberáradatba belesodródott *Beöthy Akos* is. A gróf, a ki a nagy tolongásban nem igen különböztethette meg az ábrázatokat, hirtelen *Beöthy* keze után nyúlt és melegen rázogatta, abban a meggyőződésben, hogy tulajdonosa szintén a gratulánsok közé tartozik. *Beöthy* pedig szarkazmussal ekképen díjazta a téves címre jutott köszönetet:

— Üdvözlőnélek, ha merőben az ellenkezőjét állítottad volna annak, a mit az imént elmondottál.

* * *

Az a hír szállongott a folyosón, hogy a Kossuth-párt tagjai kiveszik ugyan meghívóikat az udvari bálra, de távolmaradnak, a nélkül, hogy távolmaradásukat kimentenék. És ez a tüntetés csakhamar hiteltre is akadt. Eljutott a hír *Justh Gyula* füleihez is, a ki nyomban megczáfolta a dolog hitelességét.

— Mi függetlenségi és 48-as pártiak — ugymond — a personal unio alapján állunk és nincs okunk, hogy a király személyétől, a mikor magyar székesvárosában tartózkodik, távol tartsuk magunkat.

* * *

Andrassy beszédének a keleti kérdésre vonatkozó része általános feltűnést keltett. Kapcsolatosan az innen-onnan felmerült mozgósítási hírekkel. Voltak számosan, a kik a kormányelnöknek a készfizetésekre vonatkozó kijelentését is vonatkozásba hozták a dologgal.

Szell kormányelnök ugyanis kijelentette, hogy a készfizetéseket a legrövidebb idő alatt ütik nyélbe, ha *vis major* nem állja útját. A *vis major* tehát a háborút jelenti, így okoskodtak a Ház folyosóján, annál inkább is, minthogy *Andrassy* is mondotta, hogy a keleten minden pillanatban várható a kitörés.

Az ellenzék azonban nem osztja ezt a felfogást, mert azt tartják, hogy ez is amolyan »mumus«, a melylyel a katonai követeléseket akarják gyorsabban megszavaztatni.

* * *

Andrassy beszéde csep kis szellőcske volt ahhoz a viharhoz, a mely a pénteki ülésen dult a Ház tanácskozájában.

A hangulat a jobboldalon is, a baloldalon is elkeseredett. Amott az ellenzék obstrukciója miatt, emitt a baloldalon pedig *Fejérváry* honvédelmi miniszter személye képezi a gáncsot.

A Bánffy-ára utolsó napjai elevenednek fel és nagyon féltő, hogy a pénteki vihar csak előjele a következő orkánoknak.

* * *

A bécsi lapok, a melyek előszeretettel foglalkoznak egyházi dolgainkkal, Rómá-

ból nyert értesüléseik alapján, azt írják, hogy Magyarország részéről *Császka György* kalocsai érsek kapja meg a biborosi kalapot.

Ezzel szemben nagyon jól beavatott helyen úgy tudják, hogy Magyarországot Róma ezuttal mellőzni fogja, mert a bibornok-jelölt személyére nézve megállapodás nem jöhetett létre.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, febr. 7.

Elnök: Gróf *Apponyi* Albert.

Az irományok előterjesztése után felolvassák az interpellációs könyveket, öt interpelláció van bejegyezve.

Napirend előtt

Nessi Pál interpellációjának megstürgetéséért,

Rakovszky István pedig személyes kérdésben szólal fel.

Elnök: következik a napirend

az ujonczjavaslatok

folytatólagos tárgyalása.

Vihar előtt.

Mezőssy Béla: A honvédelmi miniszter volt — ugymond — az oka a tegnapi viharoknak. Az ő magatartása korbácsolta fel, az a lenéző magatartás, melyet a javaslatok egész tárgyalása során tanusított (Ugy van! a szélsőbalon!)

Fejérváry: Köszöröm a leczkértetést.

Mezőssy: Azt hiszi, hogy ha a miniszter

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A bánya király.

Irta: Ulferth József.

I.

Esti hét óra van. A gyárban már teljes sötétség uralkodik, egyedül a gépház üvegajtáján keresztül szűrődik ki némi világosság. A gépész tisztogatja a motort előkészítendő a holnapi munkára, a főnök felügyelete mellett.

A gépház ajtaján gyenge kopogtatás hallatszik. A gyáros meglepetve tekint föl s csodálkozása növekedik a belépő husz huszonöt év körüli fiatal ember láttára, aki valami érthetetlen nyelven kezd hozzá beszélni. A gyáros latba veti minden nyelvhelyi tudományát, angolt, olaszt, francziát, németet, míg végre megérti, hogy ez a jelentéktelen külsejű látogató magyar s hogy a gyár munkásai között akarja magát felvétetni. Most már nem csodálkozik.

Végigtekint a gépen, hogy rendben van-e, s azután fölvezeti a fiatal embert az emeleten levő szobájába. Néhány pillanatig teljes sötétségben vannak itt, mert a gyáros nem találja mindjárt a gyujtót. A fiatal emberre pedig olyan különösen hat ez a sötétség a mélységes csend közepette.

— Most már beszélhetünk uram — szólalt meg a gyáros, midőn végre sikerült meggyújtania a gázlámpát. Gépészem szintén ért németül, azért nem akartam előtte folytatni a társalgást, mely remélhetőleg igen bizalmas jellegű lesz. Azt ugyanis feltétlenül megkívánom, hogy őszintén nyilatkozzon az ok felel, mely arra kényszerítette, hogy hazájától távol, — teljesen idegen földön, mint egyszerű munkás keresse meg kenyerét.

— El voltam készülve e kérdésre, — válaszolta ez utóbbi, mert tudtam, hogy magamfajta embert nem néznek gyanu nélkül a munkások sorában. Azt hiszik, valami gépszerkezetet, üzleti titkot akar ellesni s így a kérdés teljesen jogos. Ez irányban azonban teljesen

megnyugtathatom. Engem az emberek iránti gyűlölet kergetett ide.

A gyáros ajkán egy mosoly villant át, mely nem kerülte ki a fiatal ember figyelmét. A rokonszenves hang azonban, melyen az beszélt, csakhamar kibékítették.

— S ugyan mi lehet az, mely önnel ilyen korban már képes volt meggyűlöltetni az embereket. Bizonyára a könyvek . . .

— Nem uram — szakította félbe szeliden az ifju. Nem a könyvek, hanem a keserű tapasztalatok érlelték meg ezt az én koromban nagyon is visszatetsző érzést. Nem akarom farsztani egy unalmas élettörténet végighallgatásával, ami különben is felesleges fáradság lenne. Ön is csak arra a meggyőződésre jutna, amire már többen figyelmeztettek jóakarattal. Tudniillik, hogy a természetem nem felel meg az élet követelményeinek. Azért jöttem tehát ide, hogy egy, az embernél is hatalmasabb ur szolgálatában megedzsem magamat. Szóval olyan akarok lenni, mint más emberek.

A gyáros kissé szigorubb arc kifejezést öltött.

FÁBRY TESTVÉREK nagyáruháza Nagyváradon, Fő-utca. Telefon 76.

Ajánljuk a **Farsangi Idényre** legdivatosabb é legfinomabb árukkal ellátott raktárunkat a n. é. közönség figyelmébe.

Claqueok, Cylinderek, Himzett és Redős Ingek, Gallérok, Kézeltők, Nyakkendők, Glace-Keztyúk, Harisnyak, Zsebkendők, Inggombok, Illatszerek stb. meglepő szép választékban!

Női és férfi valódi **CHEWREAU-LACK CZIPÓK**, (melyek nem törnek meg) egyedüli eladása!
 Leikiismeretes kiszolgálás! Mérsékelt árak! Keresztény üzlet!

még egy pár sikerült közbeszólást fog mondani, ő ismét nem mondhatja el ma beszédét. (Derűtlenség!) Csodálatos az, hogy a jobboldali szónokok mindegyike kérte. Jóvátenni a nemzet teherviselési képességét. Pedig ez a lényege a dolognak.

Válassz Andrásynak.

Attér ezután Andrassy multkori beszédére. Mindenek előtt tiltakozik az ellen, mintha az ellenzék visszaélést követne el a házszabályokkal szemben. A magyar ellenzéknek igenis jogos a küzdelme a javaslatok ellen. Mert ezek a nemzet jóléte ellen irányulnak. Szerinte a lejárt vérendszert nélkül az újonczlétszámot felemelni nem lehet. Az ellenzéknek a parlamentáris elv alapján fel kell használni minden jogot, hogy a javaslatok törvényerőre ne emelkedjenek. (Zajos helyeslés.) Ez nemcsak jogos, de kötelező is, mert a választók, a nép, a nemzet is úgy akarja. (Ugy van! a szélsőbalon.) Az alkotmányosság nem ott kezdődik, hogy kedveskedésül a választás előtt elkiáltásuk a néppel: Eljen a mi kegyelmes urunk! hanem, hogy akkor, amidőn a nép bősérről van szó, respektálják a nép akaratát. (Ugy van! a szélsőbalon.) A javaslatokat illetőleg felelős a kormány, a kormánypárt.

Az Andrassy beszédében egy alap gondolat húzódott végig s ez az, hogy mihez nincs joga a magyarnak. Ez alapeszme izgatta őt fel és izgatta fel az egész országot. Ha egy ilyen főúr, akinek olyan fényes családi múltja van, akinek történelmi munkásságát az akadémia megjutalmazta, így beszél, vajjon hogy gondolkozunk akkor a többi arisztokraták.

Uj vihar.

Gróf Andrassy Tivadar: Zöld beszéd.

Rákosi Viktor: Andrassy Tivadar mondja, hogy zöld beszéd? Mondjon okosabbat!

Mezőssy: Ha a képviselő ur ezt zöld beszédnek mondja, tessék okosabb beszédet mondani. (Zajos helyeslés a szélsőbalon.)

Kubik: Micsoda zöld beszéd!

Rákosi: Hogy lehet ilyet mondani! (Viharos zaj a szélsőbalon. Rendrel Rendrel Hogy lehet ilyet mondani!)

Pozsgay: Ez pártatlanság!

Elnök: Csendet kér. O pártatlan. Az elnökség pártatlan.

Pozsgay: Akkor most aludt az elnökség!

(A zaj egyre növekszik. Kubik, Justh Gyula és többen a padokat verik és folytonos Rendrel Rendrel kiabálások.)

Lengyel Zoltán: Ezt nem törjük!
Justh: Utasítsa rendre az elnök!
Kubik: Persze mert ő gróf.
Nessi: Ha mi közbeszólunk, azt számon tartják!

(A viharos zaj fokozódik az ellenzéken. Többen: Zárt ülést kérünk. Nessi Pál, Lengyel Zoltán ivet köröznek zárt ülés végett. Elnök hiába csempet.)

Rákosi: Nem szabad ilyet eltűrni! (Rendrel Rendrel!)

Elnök: (Nagynehezen szóhoz jut) kijelenti, hogy ő mindig pártatlanul járt el az elnöki székében, egyformán nézi és bírálja mindenik párt tetteit. (Ugy van! a jobboldalon.)

Pozsgay: Nem látjuk!

Elnök: A pártatlanságát most is megtartotta. Kéri az ellenzékét, csillapodjanak és hallgassák meg nyugodtan a szónokot. (Helyeslés a jobboldalon, zajos ellentmondások a szélsőbalon.)

Régiiek felfogása.

Mezőssy: Ő nem akar reflektálni Andrassy közbeszólására, mert nem mozog olyan magas légkörben, oly szellemes társaságban, mint a gróf urak. (Gúnyos derűtlenség a szélsőbalon.) Szól a régi mágnásokról, Széchenyiről, Wesselényiről, akik a nemzet ideáljai voltak. Jósika Samu báró, Cziráky János gróf, Apponyi György oly beszédben válaszoltak Albrecht főherczegnek, hogy ad audiendum verbum czítaltattak. Jósika kijelentette, hogy leczkét senkitől nem tűr el, csak Istentől. (Tetszés a bal- és szélsőbalon.) Cziráky pedig azt mondta: Előbb születtem magyarnak és hazafinak, csak azután császári kamarásnak (Tetszés a bal- és szélsőbalon) és hazám érdekeit senki kedvéért nem áldozom fel. (Taps, éljenzés a szélsőbalon.)

Lovász Márton: Zöld beszéd volt az is, ugy-e?

Rigó Ferencz: Azok nem voltak zöld grófok!

Lengyel Zoltán: Nem babyloni család!

Pozsgay Miklós: Nem beszéltek zöldséget!

Mezőssy: Mi célja volt Andrassy felszólalásának? Hogy a javaslatot megvédje. Ezt megtehette volna annélkül, hogy megsértené a magyar nép millióinak gondolkozását. (Ugy van! a szélsőbalon.) A mi nemzeti vágyaink elé ön-

maga gördített akadályokat, mert a nemzeti nyelv a legdrágább kincsünk, ha ezt elvesztenénk, az országot oly sirba döntենék, melyből nem lenne feltámadás soha. Andrassy beszédével azoknak tett szolgálatot, akik bennünket rebelleseknek tartanak, szolgálatot tett azoknak, akik a király mellett állva, nemcsak Ausztria, hanem Magyarország sorsát intézik. Hol lesz ezek után az a bátor ember, aki a nemzetnek jogos nemzeti aspirációjáról tájékoztatná a koronát, midőn a párt egyik szlopos tagja, mint Andrassy, aki ha úgy tetszik, holnap már a biboros székben ülhet, így beszél. Magyar miniszter nem mer ezentul előállni ilyen kéréssel.

Molnár Jenő: Utóajánlatot fog benyújtani. (Zajos derűtlenség.)

Mezőssy: Nem akarja azt állítani, hogy Andrassy beszéde e forrásból fakadt volna.

Andrassy felszólalásának nagy része polémia volt Beöthyvel. Miután Beöthynek nem igen lesz alkalma felszólalni a vita keretében, szó ő fog néhány pontra nézve válaszolni. A trónbeszéd 1867-ben jelezte a nagyhatalmi állást. Deák Ferencz erre semmi körülmények közt nem volt kapható, azt mondta, hogy a nép ereje, jóléte biztosítja a nagyhatalmi állást. Es az akkori Ház nem akceptálta a Deák felfogását, mert megunta a Deák gyámkodását. A Ház meg, de a nemzet nem!

Mi nagyon sokat felejtettünk Ausztriának, az osztrák császárnak, de ők nem feledtek el semmit. A Miatyánk azt mondja: miként mi is megbocsájtunk ellenünk vétőknek.

Madarász József: Ezt csak a Miatyánk mondja.

Mezőssy: Es így bocsájtottunk meg mi is.

Madarász József: De én nem, soha! soha!

(Elénk éljenzés a szélsőbalon.)

Mezőssy: Mi megtettünk mindent, amit tehettünk, fátyolt borítottunk a multra, vértanúinkra.

Rákosi Viktor: Az még a rováson van.

Mezőssy: Miért nem hozzák közelebb a király gondolkozását a magyar nemzet aspirációjához. (Ugy van! a szélsőbalon) Ha csakugyan megbocsájtott a dinasztia, miért nem küldött a Kossuth koporsójára egy koszorút, vagy egy repkényt talán? Mi más érdemeket ébresztett volna fel a nemzetben. De hát a király gondolkodása eltér a nemzet gondolkodásától. A kormány gyenge arra, hogy ő felségének megmondja a valóságot. De azért küzd a függetlenségi párt, hogy szava eljusson a trónhoz s megérttesse ott, mit óhajtat a magyar nemzet. (Hosszas zajos éljenzés a szélsőbalon)

— Meggondolta-e ön, hogy ez a késői edzés esetleg végzetes befolyással lehet nem valami erősnek látszó testi szervezetre?

— Nincs senkim, kiért aggódhatnék. Ebben a játszmában én mindenekfelett csak nyernék.

— Akkor rendben vagyunk. A gyárban ugyan sajnálatomra nem tudok helyet szorítani önnek, de ily módon való foglalkoztatását nem is tartom czél szerzőnek. Inkább egy másik állást ajánlok, mely értelmiségének is jobban megfelel, s mely talán a legrövidebb idő alatt meg hozza beteg lelkének a kívánt gyógyulást. Ön amugy is főképp a lelkét akarja megdézni. Nos, ezt kényelmesen megteheti havi száz dollár fizetés mellett.

— De uram, hiszen ez több mint . . .

— Bocsánat, ragaszkodjék kissé jobban az elveihez. En is azokból a más emberekből való vagyok, s így első sorban az üzleti szempont vezérel. Gondolhatja, hogy nem csekély értékű szolgálatot fogok viszonzásképpen öntől követelni.

— S ha szabad kérnem, — mik lesznek teendőim.

— S-mmi egyéb, csak naponta százszor kezét fogni a halállal. Reggel mindig elkészülve lenni, hogy az estét esetleg nem ezen a világon fogja eltölteni. Nos, elfogadja vagy visszalép az ajánlattól?

— A legnagyobb örömmel — felelte felindulását alig tudva palástolni az ifju. Ez az élet való nekem. Ha jól sejttem, valami bányába akar főnök ur engem szerződteni.

— Igen, a legnagyobb vasbányák egyikébe az Oniába, mely az én tulajdonomat képezi. Szükségem van egy olyan emberre, kinek pártatlanságában megbízhatom — mert állandóan engemet kell helyettesíteni. Azért tehát szíveskedjék ezt a szerződés mintát elolvasni, s ha meggyeztünk, azonnal utnak indulhat új állása elfoglalására.

A fiatal ember inkább keresztül futotta mint olvasta szerződést, s aztán szó nélkül aláírta mind a két példányt. A gyáros ugyanazt tevő, s az egyiket átadta az ifjunak.

— Tanura nincs szükség, mondá utólag. Ha önnek nem tetszik az állás, bármikor felmondhatja. A jelen esetben a szerződés csakis arra való, hogy részletesen megismertesse az ön kötelességeit. Az uton elég ideje lesz azt áttanulmányozni. Most pedig Isten önnel. Az utiköltségre két havi fizetését előlegezem. Egy-egy azonban még figyelmébe kell ajánlanom. A saját érdekében üdvös lesz, ha nem viszi be a bányába azokat a különös nézeteket, melyeket az előbb volt szíves felsorolni. Ott nagyon is tanácsos lesz megbarátkozni az emberekkel.

A fiatal ember hálásan szorítá meg a gyáros kezét, s egyenesen a vasuti állomáshoz sietett. Egy óra mulva már indult vele a vonat a sötét éjszakába — új életcélja felé.

II.

A vasuti ügyosztályban nagy tanácskozás folyt. Egy vasutépítés ügyében tartottak anké-

tot, melyet már több ízben küldöttségileg kért az érdekelt vidék polgársága. A válasz ez ideig mindig elutasító volt. Most azonban az elnök, kit a polgárok személyesen kértek föl, kifejezte azon óhaját, hogy mivel a kérelmet indokoltnak látja, szeretné azt teljesíteni. Most már nem lehetett oly könnyen elintézni a kérvényt, habár a feladat teljesíthetősége nem látszott valószínűnek. Négyezer kilométer hosszúságban kiépíteni egy vonalat, mely nem igen jövedelmezne többet négy ötezer dollárnál évente. Ilyen veszedelmes spekulációba nem bocsátkozhatnak. Mégis megtettek annyit, hogy kiírták a pályázatot.

A pályázat természetesen eredménytelenül járt le. Már ismételten rákatták irni a kérvényre, hogy a kérelem nem teljesíthető, midőn egy délután egy ismeretlen uriamber jelentkezett ez ügyben az elnöknel.

— Névem Bernát János — mutatkozott be az idegen ur azzal a tört angolssággal, mely rö tön észrevehetővé tette, hogy nem ebben az országban látta meg először a napvilágot.

— A pályázat végett jöttem. Szeretném elvállalni a vasut építését.

— Uraságod bizonynyal nem tudja — jegyezte meg jóakarattal az elnök, kinek már az ügyosztály megtette a legvéleményesebb jelentését, hogy a jelen eset, nem éppen kedvező alkalom — üzlet szempontjából. Egy olyan befektetésről van szó, — mely a legfontosabb számítás szerint huszonöt-harminc év

A katonai követelések.

Ezután a katonai követelésekre tér át. Mindenekelőtt a hadsereg nyelvét bírálja. E tekintetben meg kell őriznünk a magyar nyelv fenségességét. Ezt mondotta volt Deák Ferencz és ezt tartotta maga Andrássy akkori minisztereinek. De ugyan e véleményen volt (az elnöki emelvény felé mutat) a nemzeti párt elnöke is.

Egy hang jobbról: Olyan párt nem létezik.

Mezőssy: Hát volt nemzeti párt. Bár létezne most is, jobb volna. (Ugy van! a szélsőbalon.) Andrássy minisztereinek a véderő vitát alkalmul használta fel arra, hogy jogokat szerezzen a nemzetnek. Felolvassa Andrássy egy főrendiházi beszédét, hogy a hadseregben a régi szellem követői már kihaló főtben vannak.

Nessi: De lassan halnak ki!

Mezőssy: Ennek már 15 éve s még most is csak ott vagyunk. (Derűtség.) Andrássynak multkori beszédére nem válaszolhat mást, mint menjen Bécsbe, mert itt nálunk nincsen helye a tanoknak. Odaát felcizomázhatják, tele aggathatják sallangokkal, de a nemzet szívében talajra nem fog találni. (Zajos éljenzés a balon és szélsőbalon.) Őt percz szünetet kér.

Elnök: Megadja.

Szünet.

Szünet alatt a két Andrássy gróf, Tivadar és Gyula közrefogták Mezőssyt és melegen gratuláltak beszédéért.

A fuzióról.

Szünet után

Mezőssy folytatja beszédét. A tegnapi dolgokra tér át. Párhuzamot von a Tisza-fuzió és a nemzeti párt fuziója közt. A nemzeti pártnak multjuk ellenére kell szerinte támogatniok a rosszat. A nemzeti párt multja annyira tisztességes, régi dicőségök visszasugárzását nem volna szabad odaadni a hatalom aranyalmájáért. A nemzeti pártnak különösen a katonai javaslatoknál voltak követeléseik. Ismerteti ezeket a követeléseket. Azt hiszi, hogy a párt egysége annyira kompakt, hogy annak egységét ezzel nem lehet megbontani. (Zajos derűtség, tetszés, taps a balon és szélsőbalon.) Idézeteket felolvas a volt nemzeti párt program-elveiből, amelyben az van, hogy az a politikai elvtagadás, mely az országot satnyítja, az ő lábainál fog megállani.

Kubik Béla: Itt van ni!

Mezőssy: Nem érzelmét, eredményt szeretne látni. Az ilyen kijelentések alkalmasak

arra, hogy az ébredező nemzet ismét elaludjék.

Szentiványi Arpád: Aki zölden vágja a buzáját, az nem eszi meg.

Mezőssy: Sajátságos buza az, melyet 66 év előtt vetettek és még mindig zöld. (Nagy tetszés, derűtség és taps a szélsőbalon.) A régi nemzeti párt csak egy váltót kapott Fejérvárytól és megelégedett vele.

Biró Lajos: Széll Kálmán girójával.

Rakovszky István, Justk Gyula: Majd megóvatolják. (Általános derűtség.)

Mezőssy: Ha egy párt miniszteri ígéreteket kap, az nem elég garancia, törvénybe kell iktatni.

A Tisza és az Apponyi fuziója között csak időkülönbség van. Mindkettő egyformán értéktelen, sőt veszélyes a nemzeti követelményekre nézve. (Zajos helyeslés a szélsőbalon.) Meg van írva, hogy Delila álom közben vágta le Sámson haját.

Bevégzi beszédét azzal, hogy a rómaiak idejében a jelszó ez volt: parcu et circenses. Ma a népnek ez a jelszava: kenyere és munkát, nem pedig katonát. Nem fogadja el a javaslatot. (Taps, éljenzés.)

Andrássy mosakodása.

Gróf Andrássy Gyula: Személyes kérdésben kér szót. Amit mondott, azt fenntartja minden körülmények közt. (Mozgás a szélsőbalon.)

Molnár Akos: Elég rossz.

Andrássy: De miután a beszédét illetőleg sok olyan hír jött közbeszédre, melyet ő nem mondott, kénytelen felsorolni azokat a részeket, melyeket ő el nem mondott és azt tartják róla mégis, hogy elmondta. Barta Ödön tegnap két czitátumot hozott fel. Egyiket Deáktól czitálta, amelyet a maga részéről elfogad. Soha se állította, hogy a törvények nem érintik a hadsereg nyelvét. A királynak a nemzet átadta a jogot a hadsereg nyelvét illetőleg, a király tehát jogosan határozott úgy, ahogy határozott, ezt mondotta, ezt ma is fenntartja. Barta második czitátuma téves. Azt nem Deák, hanem Apponyi mondta. Apponyi mikor ezt mondta, ott ült az ellenzéken.

Nessi Pál: Bár most is ott ülne.

Andrássy: Felolvassa Apponyi idevágó beszédét, nem fűz hozzá kommentárt, csak megjegyzi, hogy ezt már hallották itt felháborodás nélkül is. (Derűtség és tetszés a jobb oldalon.) Még van egy mondani valóm. A babiloni torony. (Halljuk! Halljuk!)

Felkiáltások a szélsőbalon: Ez az!

Andrássy: Ezt ő következőképp értette. Nálunk meg van az egységes államnyelv. De

tekintettel arra a viszonyokra, amelyek Ausztriában vannak. (Küörö lárma a szélsőbalon.) Megszöve az az egységes nyelv, amely a hadsereget összetartja. (Viharos zaj a szélsőbalon.)

Rákosi: Hát mégis jól mondta Holló!

Andrássy: O kegyeket soha nem hajhászott és nem is fog hajhászni. (Helyeslés a jobb oldalon.)

Uray Imre: Majd meglátjuk! (Derűtség.)

Andrássy: Mindig azt tartotta szem előtt, ami a nemzetre és királyra törvös volt. E kettőt szolgálta és fogja szolgálni mindig. (Zajos éljenzés a jobb oldalon. Hocholás a szélsőbalon.)

Elnök: Következnek az interpellációk.

Lengyel Zoltán nincs jelen és így interpellációja elmaradt.

A magyar-csékeli választás.

A magyar-csékeli választókertületben az ellenzék még csendes: a választók dr. Dési Géza programbeszédét hallgatják.

A most következő hét lesz az ellenzéké, amely az utolsó választás óta számban erősödött.

Dr. Kovács Dénes fővárosi szerkesztő, aki legutóbb is fellépett, ezuttal is felveszi a küzdelmet, mint az országos függetlenségi 48-as párt hivatalos jelöltje, e héten leutazik a kertületbe. Községről-községre járva, megtartja programbeszédét. Kisérletben több függetlenségi képviselő jön le a kertületbe.

A város újabb terhe.

Az állam mindjobban igyekszik agyon nyomorítani a városokat a különböző állami funkciók végzésével s nemsokára a város közigazgatása inkább állami, mint városi hivatallá vedlik, s csak a terheit viseli a város.

Ez annyira közismert dolog, hogy bővebben taglalni sem kell. Éppen ezért nem mutatunk rá mindama teendőkre, amelyeket az állam a városok és községek nyakába varrt, csupán a kultuszminiszter egy újabb intézkedésére hívjuk fel a figyelmet, amelynek révén újabb nagy teher hárulik a városokra s így Nagyvárad városára is.

A kultuszminiszteriumban jól tudják, hogy

alatt fizetné vissza a tőkét. A szerződés értelmében pedig minden ilyenmű vállalat harmincz év múlva az adó stb. terhek elengedése fejében díjmentesen megy át a köztársaság tulajdonába. Ettől a ponttól pedig más hasonló vállalkozások iránti méltányosságból sem térhetünk el.

— Én pedig mindezek dacára hajlandó vagyok a kiépítést elvállalni. Csupán azt kötöm ki, hogy az általam megjelölt területet szabadon behálózhassem vasutakkal.

— De hát kicsoda ön uram voltaképpen, lakodt ki kissé indulatosan az elnök. Neve ismeretlen az amerikai nábobok sorában. Pedig, hogy ily vakmerő vállalatokba fogjon, milliókkal kell rendelkeznie.

— Elnök ur bizonyára ismerni tetszik az Ohio, Vulkán, Vilhelm, Vilma és Vezuv bányákat. Azoknak a tulajdonosa egy Misboursy nevű becsületes uriember volt, akinek hírét szintén tetszett hallani, sőt ha jól emlékszem öt év előtt elnök ur is megismerkedett jelenlétével annak az urnak a temetését. Nos, minthogy szegénynek nem volt családja, összes vagyonát végrendeletileg arra az emberre hagyta, aki teljes tíz éven keresztül legnagyobb bányájának az Ohio-nak élén állt. Az egyetlen örökös azonban igen számitó ember volt, aki nem akarta egy új, ismeretlen névvel megrendíteni a régi jó cég hitelét. Most azonban itt a kínálózó alkalom, mely igen kedvező arra nézve, hogy megismeresse a világgal az igazi tulajdonost, Bernát Jánost.

Az elnök most már nem tett ellenvetést. Egy két napi haladékot kért s az ügyosztálynak lektüldte a szerződést a különczködő uriember kívánságával együtt.

Az ügyosztály nagyon hamar kész volt a jelentéssel. A bizalmas értesítés, melyet az ügyosztály vezetője az elnöknek küldött, ilyenformán hangzott:

— Csak hadd építsen az az ur azokon a területeken annyi vasutat, amennyit akar. Legálább annál hamarabb megismeri a világ a nevét a bukásából.

Es Bernát János akadálytalanul megkapta az engedélyt a vasutak kiépítésére.

III.

Tíz esztendő telt el. Bernát János, a világhírű bányakirály ritkán van odahaza vasgyárában. Az év legnagyobb részét bányáiban tölti s a vasutakkal pedig — amelyek nem csekély mérvben gyarapították vagyonát, — alig törődik. A bánya az ő eleme s csak annak körében, rejtelmes mélyében érzi magát jól. Ukyszólván irtózik a napfénytől.

Az év vége felé azonban a zárszámadások haza kényszerítették őt. Éppen alkalmas időben találja tehát végre az az ur, ki mint a vasuti ügyosztály vezetője már több ízben kereste Bernátot — az elnök megbízásából. A bányakirály sejtette a jövedel célját s ezért eleve, udvariasan, de tartózkodással fogadta.

— Az amerikai Egyesült-llamok elnökének megbízásából jövök — kezdé a küldött beszédét, hogy az északi szárnyvasutak átvétele tárgyában egy ajánlatot tegyek. A köztársaság hajlandó öt millió dollárt adni önnek, ha azokat a szerződésben kikötött idő előtt átengedni hajlandó.

— Nézze uram, — viszonzá szeliden a bányakirály egy kimutatást véve ki fiókjából. Önök pontosan kiszámították azt, hogy az egész vasutépítés harmincz esztendő alatt a tőkén kívül nem hoz semminemű kamatot. Es itt az ön számításom, mely szerint a tőke már tíz esztendő múlva visszakerül, a harminczadik év végeig pedig tizenöt millió dollár tiszta jövedelmet hoz. Ragaszkodjunk tehát mindkét részről a számításunkhoz.

— Ön azonban féltékeny kijátszotta a szerződést. Ön a mi fővasutakkal párhuzamosan építettett egy másikat s így az olcsóbb vitelbérrel konkurrencziát csinált nekünk.

— Eire vonatkozólag egy válaszom van. Én a szerződésben foglalt jogaimat érvényesítettem. Azt mindenesetre sajnálom, hogy ezzel kissé megcsorbitottam az önök számítását.

— Ne feledje azonban Uram, hogy módunkban áll ezt az eljárás megtorolni. Tudtommal öt bányája mintegy kétszázezer dollár szubvencziót huz.

A bányakirály most már kezdte elveszteni türelmét.

még egy pár sikerült közbeszólást fog mondani, ő ismét nem mondhatja el ma beszédét. (Derűtlenség!) Csodálatos az, hogy a jobboldali szónokok mindegyike kerülte. Jóvátenni a nemzet teherviselési képességét. Pedig ez a lényege a dolognak.

Válassz Andrásynak.

Attér ezután Andrassy multkori beszédére. Mindenek előtt tiltakozik az ellen, mintha az ellenzék visszaélést követne el a házszabályokkal szemben. A magyar ellenzéknek igenis jogos a közdelme a javaslatok ellen. Mert ezek a nemzet jóléte ellen irányulnak. Szerinte a lejárt védrendszer nélkül az újonczlétszámot felemelni nem lehet. Az ellenzéknek a parlamentáris elv alapján fel kell használni minden jogot, hogy a javaslatok törvényerőre ne emelkedjenek. (Zajos helyeslés.) Ez nemcsak jogos, de kötelező is, mert a választók, a nép, a nemzet is úgy akarja. (Ugy van! a szélsőbalon.) Az alkotmányosság nem ott kezdődik, hogy kedveskedéstül a választás előtt elkiáltásák a néppel: Eljen a mi kegyelmes urunk! hanem, hogy akkor, amidőn a nép bérére van szó, respektálják a nép akaratát. (Ugy van! a szélsőbalon.) A javaslatokat illetőleg felelős a kormány, a kormánypárt.

Az Andrassy beszédében egy alap gondolat huzódott végig s ez az, hogy mihez nincs joga a magyarnak. Ez alapeszme izzatta őt fel és izgatta fel az egész országot. Ha egy ilyen főúr, akinek olyan fényes családi múltja van, akinek történelmi munkásságát az akadémia megjutalmazta, így beszél, vajjon hogy gondolkoznak akkor a többi arisztokraták.

Uj vihar.

Gróf Andrassy Tivadar: Zöld beszéd.

Rákosi Viktor: Andrassy Tivadar mondja, hogy zöld beszéd? Mondjon okosabbat!

Mezőssy: Ha a képviselő ur ezt zöld beszédnek mondja, tessék okosabb beszédet mondani. (Zajos helyeslés a szélsőbalon.)

Kubik: Micsoda zöld beszéd!

Rákosi: Hogy lehet ilyet mondani! (Viharos zaj a szélsőbalon. Rendrel Rendrel! Hogy lehet ilyet mondani!)

Pozsgay: Ez pártatlanság!

Elnök: Csendet kér. O pártatlan. Az elnökség pártatlan.

Pozsgay: Akkor most aludt az elnökség!

(A zaj egyre növekszik. Kubik, Justh Gyula és többen a padokat verik és folytonos Rendrel Rendrel kiabálások.)

Lengyel Zoltán: Ezt nem tűrjük!
Justh: Utasítsa rendre az elnök!
Kubik: Persze mert ő gróf.
Nessi: Ha mi közbeszólunk, azt számon tartják!

(A viharos zaj fokozódik az ellenzéken. Többen: Zárt ülést kérünk. Nessi Pál, Lengyel Zoltán ívet köröznek zárt ülés végett. Elnök hiába csenget.)

Rákosi: Nem szabad ilyet eltérni! (Rendrel Rendrel!)

Elnök: (Nagynehezen szóhoz jut) kijelenti, hogy ő mindig pártatlanul járt el az elnöki székében, egyformán nézi és bírálja mindenik párt tettét. (Ugy van! a jobboldalon.)

Pozsgay: Nem látjuk!

Elnök: A pártatlanságát most is megtartotta. Kéri az ellenzékét, csillapodjanak és hallgassák meg nyugodtan a szónokot. (Helyeslés a jobboldalon, zajos ellentmondások a szélsőbalon.)

Régiék felfogása.

Mezőssy: Ő nem akar reflektálni Andrassy közbeszólására, mert nem mozog olyan magas légkörben, oly szellemes társaságban, mint a gróf urak. (Gúnyos derűtlenség a szélsőbalon.) Szól a régi mágnásokról, Széchenyiről, Wesselényiről, akik a nemzet ideáljai voltak. Jósika Samu báró, Cziráky János gróf, Apponyi György oly beszédben válaszoltak Albrecht főhercegnek, hogy ad audiendum verbum czítaltattak. Jósika kijelentette, hogy leczkét senkitől nem tűr el, csak Istentől. (Tetszés a bal- és szélsőbalon.) Cziráky pedig azt mondta: Előbb születtem magyarnak és hazafinak, csak azután császári kamarásnak (Tetszés a bal- és szélsőbalon) és hazám érdekeit senki kedvéért nem áldozom fel. (Taps, éljenzés a szélsőbalon.)

Lovász Márton: Zöld beszéd volt az is, ugy-e?

Rigó Ferencz: Azok nem voltak zöld grófok!

Lengyel Zoltán: Nem babyloni család!

Pozsgay Miklós: Nem beszéltek zöldeket!

Mezőssy: Mi czélja volt Andrassy felszólalásának? Hogy a javaslatot megvédje. Ezt megtehetette volna anélkül, hogy megsértené a magyar nép millióinak gondolkozását. (Ugy van! a szélsőbalon.) A mi nemzeti vágyaink elé ön-

maga gördített akadályokat, mert a nemzeti nyelv a legdrágább kincsünk, ha ezt elvesztenénk, az országot oly sirba döntönnék, melyből nem lenne feltámadás soha. Andrassy beszédével azoknak tett szolgálatot, akik bennünket rebelleseknek tartanak, szolgálatot tett azoknak, akik a király mellett állva, nemcsak Ausztria, hanem Magyarország sorsát intézik. Hol lesz ezek után az a bátor ember, aki a nemzetnek jogos nemzeti aspirációiról tájékoztatná a koronát, midőn a párt egyik oszlopos tagja, mint Andrassy, aki ha úgy tetszik, holnap már a biboros székben ülhet, így beszél. Magyar miniszter nem mer cenzurát állítani ilyen kéressel.

Molnár Jenő: Utóajánlatot fog benyújtani. (Zajos derűtlenség.)

Mezőssy: Nem akarja azt állítani, hogy Andrassy beszéde e forrásból fakadt volna.

Andrassy felszólalásának nagy része polémia volt Beöthyvel. Miután Beöthynek nem igen lesz alkalma felszólalni a vita keretében, szó fog néhány pontra nézve válaszolni. A trónbeszéd 1867-ben jelezte a nagyhatalmi állást. Deák Ferencz erre semmi körülmények közt nem volt kapható, azt mondta, hogy a nép ereje, jóléte biztosítja a nagyhatalmi állást. Es az akkori Ház nem akceptálta a Deák felfogását, mert megunta a Deák gyámkodását. A Ház meg, de a nemzet nem?

Mi nagyon sokat felejtettünk Ausztriának, az osztrák császárnak, de ők nem feledtek el semmit. A Miatyánk azt mondja: miként mi is megbocsájtunk ellenünk vétőknek.

Madarász József: Ezt csak a Miatyánk mondja.

Mezőssy: Es így bocsájtottunk meg mi is.

Madarász József: De én nem, soha! soha! (Elénk éljenzés a szélsőbalon.)

Mezőssy: Mi megtettünk mindent, amit tehattunk, fátyolt borítottunk a multa, vértanúinkra.

Rákosi Viktor: Az még a rováson van.

Mezőssy: Miért nem hozzák közelebb a király gondolkozását a magyar nemzet aspirációjához. (Ugy van! a szélsőbalon.) Ha csakugyan megbocsájtott a dinasztia, miért nem küldött a Kossuth koporsójára egy koszorút, vagy egy repkényt talán? Mi más érzelmeket ébresztett volna fel a nemzetben. De hát a király gondolkodása eltér a nemzet gondolkodásától. A kormány gyenge arra, hogy ő felségének megmondja a valóságot. De azért küzd a függetlenségi párt, hogy szava eljusson a trónhoz s megérttesse ott, mit óhajt a magyar nemzet. (Hosszas zajos éljenzés a szélsőbalon.)

— Meggondolta-e ön, hogy ez a késői edzés esetleg végzetes befolyással lehet nem valami erősnek látszó testi szervezetre?

— Nincs senkim, kiért aggódhatnék. Ebben a játszmában én mindenképpen csak nyerhetek.

— Akkor rendben vagyunk. A gyárban ugyan sajnálatomra nem tudok helyet szorítani önnek, de ily módon való foglalkoztatását nem is tartom czélszerűnek. Inkább egy másik állást ajánlok, mely értelmiségűek is jobban megfelel, s mely talán a legrövidebb idő alatt meg hozza beteg lelkének a kívánt gyógyulást. Ön amúgy is főképp a lelkét akarja meggyógyítani. Nos, ezt kényelmesen megteheti havi száz dollár fizetés mellett.

— De uram, hiszen ez több mint . . .

— Bocsánat, ragaszkodjék kissé jobban az elveihez. En is azokból a más emberekből való vagyok, s így első sorban az üzleti szempont vezérel. Gondolhatja, hogy nem csakély értékű szolgálatot fogok viszonzásképpen Öntől követelni.

— S ha szabad kérnem, — mik lesznek teendőim.

— S-mmi egyéb, csak naponta százszor kezet fogni a halállal. Reggel mindig elkészítve lenni, hogy az estét esetleg nem ezen a világon fogja eltölteni. Nos, elfogadja vagy visszalép az ajánlatról?

— A legnagyobb örömmel — felelte felindulását alig tudva palástolni az ifju. Ez az élet való nekem. Ha jól sejtem, valami bányába akar főnök ur engem szerződtetni.

— Igen, a legnagyobb vasbányák egyikébe az Ohio-ba, mely az ön tulajdonomat képezi. Szükségem van egy olyan emberre, kinek pártatlanságában megbízhatom — mert állandóan engemet kell helyettesíteni. Azért tehát szíveskedjék ezt a szerződés mintát elolvasni, s ha meggyőztünk, azonnal utnak indulhat új állása elfoglalására.

A fiatal ember inkább keresztül futotta mint olvasta szerződést, s aztán szó nélkül aláírta mind a két példányt. A gyáros ugyanazt tevő, s az egyiket átadta az ifjunak.

— Tanura nincs szükség, mondá utólag. Ha önnek nem tetszik az állás, bármikor felmondhatja. A jelen esetben a szerződés csakis arra való, hogy részletesen megismertesse az ön kötelességeit. Az uton elég idője lesz azt áttanulmányozni. Most pedig isten önnel. Az utiköltségre két havi fizetését előlegezem. Egygyt azonban még figyelmébe kell ajánlanom. A saját érdekében üdvös lesz, ha nem viszi be a bányába azokat a különös nézeteket, melyeket az előbb volt szíves felsorolni. Ott nagyon is tanácsos lesz megbarátkozni az emberekkel.

A fiatal ember hálásan szorítá meg a gyáros kezét, s egyenesen a vasuti állomáshoz sietett. Ezy óra mulva már indult vele a vonat a sötét éjszakába — új életcélja felé.

II.

A vasuti ügyosztályban nagy tanácskozás folyt. Egy vasutépítés ügyében tartottak anke-

tot, melyet már több ízben küldöttségileg kért az érdekelt vidék polgársága. A válasz ez ideig mindig elutasító volt. Most azonban az elnök, kit a polgárok személyesen kértek föl, kifejezte azon óhaját, hogy mivel a kérelmet indokoltnak látja, szeretné azt teljesíteni. Most már nem lehetett oly könnyen elintézni a kérvényt, habár a feladat teljesíthetősége nem látszó t valószínűnek. Négyezer kilométer hosszúságban kiépíteni egy vonalat, mely nem igen jövedelmezne többet négy ötezer dollárnál évente. Ilyen veszdelmes spekulációba nem bocsátkozhatnak. Mégis megtettek annyit, hogy kiirták a pályázatot.

A pályázat természetesen eredménytelenül járt le. Már ismétellen ráakarták írni a kérvényre, hogy a kérelem nem teljesíthető, midőn egy délután egy ismeretlen uriember jelentkezett ez ügyben az elnöknel.

— Nevem Bernát János — mutatkozott be az időn ur azzal a történettel, melyről ön észrevehetővé tette, hogy nem ebben az országban látta meg először a napvilágot.

— A pályázat végett jöttem. Szeretném elvállalni a vasut építését.

— Uraságod bizonynyal nem tudja — jegyezte meg jóakarattal az elnök, kinek már az ügyosztály megtette a legvéleményesebb jelentését, hogy a jelen eset, nem éppen kedvező alkalom — üzlet szempontjából. Egy olyan befektetésről van szó, — mely a legfontosabb becslés szerint huszonöt-harminc év

A katonai követelések.

Ezután a katonai követelésekre tér át. Mindenekelőtt a hadsereg nyelvét bírálja. E tekintetben meg kell őriznünk a magyar nyelv fenségességét. Ezt mondotta volt Deák Ferencz és ezt tartotta maga Andrássy akkori miniszterelnök. De ugyan e véleményen volt (az elnöki emelvény felé mutat) a nemzeti párt elnöke is.

Egy hang jobbról: Olyan párt nem létezik.

Mesóssy: Hát volt nemzeti párt. Bár létezne most is, jobb volna. (Ugy van! a szélsőbalon.) Andrássy miniszterelnök a véderő vitát alkalmul használta fel arra, hogy jogokat szerezzen a nemzetnek. Felolvassa Andrássy egy főrendiházi beszédét, hogy a hadseregben a régi szellem követői már kihaló félben vannak.

Nessi: De lassan halnak ki!

Mesóssy: Ennek már 15 éve s még most is csak ott vagyunk. (Derűtlenség.) Andrássynak multkori beszédére nem válaszolhat mást, mint menjen Bécsbe, mert itt nálunk nincsen helye a tanoknak. Odaát felcziczomázhatják, tele aggathatják sallangokkal, de a nemzet szívében talajra nem fog találni. (Zajos éljenzés a balon és szélsőbalon.) Öt perc szünetet kér.

Elnök: Megadja.

Szünet.

Szünet alatt a két Andrássy gróf, Tivadar és Gyula közrefogták Mesóssyt és melegen gratuláltak beszédéért.

A fuzióról.

Szünet után

Mesóssy folytatja beszédét. A tegnapi dolgokra tér át. Párhuzamot von a Tisza-fuzió és a nemzeti párt fuziója közt. A nemzeti pártnak multjok ellenére kell szerinte támogatniok a rosszat. A nemzeti párt multja annyira tisztességes, régi dicőségök visszasugárzását nem volna szabad odaadni a hatalom aranyalmájáért. A nemzeti pártnak különösen a katonai javaslatoknál voltak követeléseik. Ismerteti ezeket a követeléseket. Azt hiszi, hogy a párt egysége annyira kompakt, hogy annak egységét ezzel nem lehet megbontani. (Zajos derűtlenség, tetszés, taps a balon és szélsőbalon.) Idézeteket felolvas a volt nemzeti párt program-elveiből, amelyekben az van, hogy az a politikai elvtagadás, mely az országot satnyítja, az ő lábainál fog megállani.

Kubik Béla: Itt van ni!

Mesóssy: Nem érzelmet, eredményt szeretne látni. Az ilyen kijelentések alkalmasak

arra, hogy az ébredező nemzet ismét elaludjék.

Szentiványi Arpád: Aki zölden vágja a buzáját, az nem eszi meg.

Mesóssy: Sajátságos buza az, melyet 66 év előtt vetettek és még mindig zöld. (Nagy tetszés, derűtlenség és taps a szélsőbalon.) A régi nemzeti párt csak egy váltót kapott Fejérvárytól és megelégedett vele.

Biró Lajos: Széll Kálmán girójával.

Rakovszky István, Justh Gyula: Majd megóvatolják. (Általános derűtlenség.)

Mesóssy: Ha egy párt miniszteri ígéreteket kap, az nem elég garancia, törvénybe kell iktatni.

A Tisza és az Apponyi fuziója között csak időkülönbség van. Mindkettő egyformán értéktelen, sőt veszélyes a nemzeti követelményekre nézve. (Zajos helyeslés a szélsőbalon.) Meg van írva, hogy Delila álom közben vágta le Sámson haját.

Bevégzi beszédét azzal, hogy a rómaiak idejében a jelszó ez volt: parcu et circenses. Ma a népnek ez a jelszava: kenyéret és munkát, nem pedig katonát. Nem fogadja el a javaslatot. (Taps, éljenzés.)

Andrássy mosakodása.

Gróf Andrássy Gyula: Személyes kérdésben kér szót. Amit mondott, azt fenntartja minden körülmények közt. (Mozgás a szélsőbalon.)

Molnár Akos: Elég rossz.

Andrássy: De miután a beszédét illetőleg sok olyan hír jött közbeszédre, melyet ő nem mondott, kénytelen felsorolni azokat a részeket, melyeket ő el nem mondott és azt tartják róla mégis, hogy elmondta. Barta Ödön tegnap két czitátumot hozott fel. Egyiket Deáktól czitálta, amelyet a maga részéről elfogad. Soha se állította, hogy a törvények nem érintik a hadsereg nyelvét. A királynak a nemzet átadta a jogot a hadsereg nyelvét illetőleg, a király tehát jogosan határozott úgy, ahogy határozott, ezt mondotta, ezt ma is fenntartja. Barta második czitátuma téves. Azt nem Deák, hanem Apponyi mondta. Apponyi mikor ezt mondta, ott ült az ellenzéken.

Nessi Pál: Bár most is ott ülne.

Andrássy: Felolvassa Apponyi idevágó beszédét, nem fűz hozzá kommentárt, csak megjegyzi, hogy ezt már hallották itt felháborodás nélkül is. (Derűtlenség és tetszés a jobboldalon.) Még van egy mondani valóm. A babiloni torony. (Halljuk! Halljuk!)

Felkiáltások a szélsőbalon: Ez az!

Andrássy: Ezt ő következőképp értette. Nálunk meg van az egységes államnyelv. De

tekintettel arra a viszonyokra, amelyek Ausztriában vannak. (Küörő láрма a szélsőbalon.) Megszűnne az az egységes nyelv, amely a hadsereget összetartja. (Viharos zaj a szélsőbalon.)

Rákosi: Hát mégis jól mondta Holló!

Andrássy: O kegyeket soha nem hajhászott és nem is fog hajhászni. (Helyeslés a jobboldalon.)

Uray Imre: Majd meglátjuk! (Derűtlenség.)

Andrássy: Mindig azt tartotta szem előtt, ami a nemzetre és királyra üdvös volt. E kettőt szolgálta és fogja szolgálni mindig. (Zajos éljenzés a jobboldalon. Hocholás a szélsőbalon.)

Elnök: Következnek az interpellációk. **Lengyel Zoltán** nincs jelen és így interpellációja elmaradt.

A magyar-csékei választás.

A magyar-csékei választókertületben az ellenzék még csendes: a választók dr. **Dési Géza** programbeszédét hallgatják.

A most következő hét lesz az ellenzéké, amely az utolsó választás óta számban erősödött.

Dr. Kovács Dénes fővárosi szerkesztő, aki legutóbb is fellépett, ezuttal is felveszi a küzdelmet, mint az országos függetlenségi 48-as párt hivatalos jelöltje, e héten leutazik a kertületbe. Községről-községre járva, megtartja programbeszédét. Kisérletében több függetlenségi képviselő jön le a kertületbe.

A város újabb terhe.

Az állam mindjobban igyekszik agyon nyomorítani a városokat a különböző állami funkciók végzésével s nemsokára a város közigazgatása inkább állami, mint városi hivatallá vedlik, s csak a terheit viseli a város.

Ez annyira közismert dolog, hogy bővebben taglalni sem kell. Éppen ezért nem mutatunk rá mindama teendőkre, amelyeket az állam a városok és községek nyakába varrt, csupán a kultuszminiszter egy újabb intézkedésére hívjuk fel a figyelmet, amelynek révén újabb nagy teher háramlik a városokra s így Nagyvárad városára is.

A kultuszminiszteriumban jól tudják, hogy

alatt fizetné vissza a tőkét. A szerződés értelmében pedig minden ilyenféle vállalat harmincz év múlva az adó stb. terhek elengedése fejében díjmentesen megy át a köztársaság tulajdonába. Ettől a ponttól pedig más hasonló vállalkozások iránti méltányosságból sem térhetünk el.

— Én pedig mindezek dacára hajlandó vagyok a kiépítést elvállalni. Csupán azt kötöm ki, hogy az általam megjelölt területet szabadon behálózhatom vasutakkal.

— De hát kicsoda ön uram voltaképpen, lakadt ki kissé indulatosan az elnök. Neve ismeretlen az amerikai nábobok sorában. Pedig, hogy ily vakmerő vállalatokba fogjon, mil-liókkal kell rendelkeznie.

— Elnök ur bizonyára ismerni tetszik az Ohio, Vulkan, Vilhelm, Vilma és Vezuv bányákat. Azoknak a tulajdonosa egy Misboursy nevű becsületes uriember volt, akinek hírét szintén tetézett hallani, sőt ha jól emlékszem öt év előtt elnök ur is megtisztelte jelenlétével annak az urnak a temetését. Nos, minthogy szegénynek nem volt családja, összes vagyonát végrendeletileg arra az emberre hagyta, aki teljes tíz éven keresztül legnagyobb bányájának az Ohio-nak élén állt. Az egyetlen örökös azonban igen számító ember volt, aki nem akarta egy új, ismeretlen névvel megrendíteni a régi jó cég hitelét. Most azonban itt a kínálózó alkalom, mely igen kedvező arra nézve, hogy megismertesse a világgal az igazi tulajdonost, Bernát Jánost.

Az elnök most már nem tett ellenvetést. Egy két napi haladékot kért s az ügyosztálynak leköltötte a szerződést a különböző uriember kivánságával együtt.

Az ügyosztály nagyon hamar kész volt a jelentéssel. A bizalmas értesítés, melyet az ügyosztály vezetője az elnöknek küldött, ilyenformán hangzott:

— Csak hadd építsen az az ur azokon a területeken annyi vasutat, amennyit akar. Leg-alább annál hamarabb megismeri a világ a nevét a bukásából.

Es Bernát János akadálytalanul megkapta az engedélyt a vasutak kiépítésére.

III.

Tíz esztendő telt el. Bernát János, a világhírű bányakirály ritkán van odahaza vasgyárában. Az év legnagyobb részét bányáiban tölti s a vasutakkal pedig — amelyek nem csekély mérvben gyarapították vagyonát, — alig törődik. A bánya az ő eleme s csak annak körében, rejtelmes mélyében érzi magát jól. Ugyiszólván irtózik a napfénytől.

Az év vége felé azonban a zárszámadások haza kényszerítették őt. Éppen alkalmas időben találja tehát végre az az ur, ki mint a vasuti ügyosztály vezetője már több ízben kereste Bernátot — az elnök megbízásából. A bányakirály sejtette a jövedel célját s ezért eleve, udvariasan, de tartózkodással fogadta.

— Az amerikai Egyesült-Államok elnökének megbízásából jövök — kezdé a küldött beszédét, hogy az északi szárnyvasutak átvétele tárgyában egy ajánlatot tegyek. A köztársaság hajlandó öt millió dollárt adni önnek, ha azokat a szerződésben kikötött idő előtt átengedni hajlandó.

— Nézze uram, — viszonzá szeliden a bányakirály egy kimutatást véve ki fiókjából, Önök pontosan kiszámították azt, hogy az egész vasutépítés harmincz esztendő alatt a tőkén kívül nem hoz semminemű kamatot. Es itt az ön számításom, mely szerint a tőke már tíz esztendő múlva visszakerül, a harminczadik év végeig pedig tizenöt millió dollár tiszta jövedelmet hoz. Ragaszkodjunk tehát mindkét részről a számításunkhoz.

— Ön azonban féligmeddig kijátszotta a szerződést. Ön a mi fővasutakkal párhuzamosan építettett egy másikat s így az olcsóbb vitelbérrel konkurrencziát csinált nekünk.

— Etre vonatkozólag egy válaszom van. Én a szerződésben foglalt jogaimat érvényesítettem. Azt mindenesetre sajnálom, hogy ezzel kissé megcsorbítottam az önök számítását.

— Ne feledje azonban Uram, hogy módunkban áll ezt az eljárás megtorolni. Tudtommal öt bányája mintegy kétszáz ezer dollár szubvenziót huz.

A bányakirály most már kezdte elveszteni türelmét.

az óvó- és tanköteles gyermekek közül igen nagy százalék nem jár óvodába illetve iskolába és ezen oly módon akar segíteni, amely mód elméletileg helyes, de a gyakorlatban majdnem kivihetetlen a nagy munka és az ezzel járó óriási terhek miatt.

Egy új utasítást adott ki a miniszter az óvó- és tankötelesek összeírása, a tankötelesség teljesítésének ellenőrzése s az ezekről vezetendő statisztikai kimutatások tárgyában.

Az utasítások szerint az orsz. statisztikai hivatal összeállítja évenként a népszámlálási lapokból az óvó- és tanköteleseket s leküldi a városhoz.

Az ápril hóban teljesített összeírást azután tételről-tételre össze kell hasonlítani a népszámlálás adataival s ezzel pótolni. Azonkívül az egész összeírást tételenként átnézi az anyakönyvi hivatal s bejegyzi az elhaltakat és kigazítja ezenkívül az elköltözöttekkel; ez utóbbiakról értesíteni kell egyenként azon községeket, ahova az illetők költöztek.

Az így összeállított s helyesbített jegyzéket az összes iskolaigazgatók együttesen kötelesek átvizsgálni s összehasonlítani, kik vannak és melyik iskolában beiratkozva.

Mikor mindezen munkákkal elkészültek, a teljes és pontosan helyesbített lajstromokból két-két példányt kell készíteni a beiratkozott és a be nem iratkozott tankötelesekről s ezeket fel küldeni az orsz. központi statisztikai hivatalhoz.

Már most képzeljük el azt a munkát, amit ez ad pl. Nagyváradon, ahol mintegy 50 különféle iskola van több, mint száz osztálytal. És mindezen munkálatokat igen rövid záros határidőhöz köti a miniszter.

A statisztikai kimutatásokat a törvényhatósági joggal felruházott városokban a városi hatóság a saját közegeivel köteles összeállítani. Erre pedig a mostani személyzettel nem képes Nagyvárad városa, tehát újabb kiadás szakad a nyakába ezen a réven.

Ezt talán el lehetett volna kerülni, ha a város központi bizottsága helyes információt nyer a dolgról, mert a miniszter maga is érzi az utasítás keresztülvitelében a nagyobb városokra háramló majdnem elkerülhetlen nehézségeket s az utasítás 31. §-ában kivételek-

nek ad helyet. A kérdéses §. ugyanis a következő:

Budapest székesfőváros területére, valamint más törvényhatósági jogú és nagyobb rendezett tanácsú városokra nézve, a mennyiben netalán egyes városok különös viszonyaira való tekintettel az ezen rendelkezésben megállapított eljárás alkalmazása esetleg nehézségbe ütköznék, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter az illető városok közigazgatási bizottságának (r. t. város tanácsának) indokolt felterjesztésére — s a mennyiben az állami anyakönyvvezetők közreműködése érintetik, a m. kir. belügyminiszter előzetes hozzájárulásával — külön rendelettel intézkedik.

A város közigazgatási bizottsága nem élt a felterjesztés jogával, ez mindenestre mulasztás. Vajjon lehet-e pótolni, vagy a város szó nélkül vegye a nyakába az újabb terheket?!

Radikalizmus a jogban.

— Dr. Persz Adolf felolvasása a Nagyváradai Jogászegyletben. —

A jogászegylet magas színvonalon álló előadásainak sorozatából is kimagaslott dr. Persz Adolf, a kir. kath. jogakadémia tudós tanárának tegnapi előadása.

»Radikalizmus a jogban« címmel tartott magas röptű, igen érdekes és igazságokban gazdag előadást. A nemesen gondolkodó bölcsész és a szellemes előadó egyesültek benne, úgy hogy előadása mindvégig lekötötte a hallgatóság figyelmét. Érdeklődéssel várjuk előadása folytatását, mely ismét szombaton d. u. 5 órakor lesz a törvénytudós tanácstermében.

Lényege az volt az eddig felolvasott részletnek, hogy a jogban szükség van radikalizmusra, és ez a radikalizmus nem lehet más, mint a jognak minden tekintetben erkölcsi alapokon való felépítése.

Nemes, nagy gondolat; vajha ne maradoa a nagyváradai Jogászegylet négy fala közt, hanem indulna hódító utra a törvényhozásba, az életbe!

A jogászegylet tegnapi ülésén jelen voltak számosan a jogtanári, ügyvédi, bírói, ügyvédjelölti és jegyzői karból; köztük:

Ritók Zsigmond elnök, Sável Kálmán, dr. Bozók Alajos, dr. Plopu György, Nagy Ferencz,

menni, — a bányában. Egy jelentéktelen kis tárnarobbanás, alig negyven-ötven emberélet, — de köztük egy hatalmas — a bányakirályé.

A világ minden részéből jöttek a részvéritatok, koszorúk, köztük talán a legpompásabb a — köztársaságé — akit halálával avagy inkább vagyonával kiengesztelt. A bányakirálynak — a köztársaság.

A temetést is ez utóbbi rendezte. Remek érzékporsóba helyezték az elhunytat s igen sokan akadtak, kik sikertelenül folytatott létküzdőmeiket szívesen felcserélték volna egy ilyen halálért. Tizenkét gyászleppellel borított ló vitte az e célra tiszta vasból készített gyászkocsit s utána megszámlálhatatlan sereg, a szinte vagyont képviselő koszorúk ezreit.

Csak egy ember nézte a temetést — csodálkozás, irigység nélkül.

Az elhunyt orvosa, ki szólanul követte a koporsót, szeméit merően rászégezve mintha annak lakóját a vasérczen keresztül is vigasztalni akarná.

Eszébe jutott a hatalmas ember amint alig néhány hó előtt könyörögve fordult ő hozzá, a bányakirály, egy általa megvetett tudomány egyik szerény bajnokához.

— Doktor ur. Megosztom önrel a millióimat, csak szerezze vissza azt az egyet, amit azelőtt régen a bánya nyílása előtt felejtettem — a szívemet.

dr. Persz Adolf, dr. Agoston Péter, dr. Szolcsányi Hugó, dr. Nagy Géza, dr. Váradi Odón, dr. Kripha Henrik, dr. Baróthy Pál, Kepes Miklós, dr. Móri Pál, dr. Puskás Béla, dr. Krüger Aladár, dr. Szolnok Jenő, dr. Perczel Adolf, Geleta Géza, Benkő Ernő, Domokos István, dr. Géher Lambert, Debreczeni Miklós, dr. Miskovszky Jenő, Sztachó Károly, Molnár Kálmán, Dukesz Károly stb. és a kir. kath. jogakadémia hallgatói közül számosan.

Az előadás gondolatmenete rövidre fogva a következő:

Dr. Persz előadását mindjárt a cím első szavának fejtegetésével kezdte. Miért kell ennél a szónál: **radikalizmus**, mindjárt a rosszra gondolni? Legyünk radikálisak a jóban! Ezen az uton kell elidőlnünk s így vesszük fel a témát: mi a morál szerepe a jogban?

Első sorban azzal kell tisztába jönni, hogy mi a morál? Van erre nézve sokféle meghatározás és rendszer; a felolvasó a leghelyesebb rendszerhez, az **igazság** rendszeréhez csatlakozik.

A szabad akarat s elhatározás az alapja cselekedeteinknek s eme cselekedetekből alakul az egész világtörténelem. Ezekből a cselekedetekből áll maga az egész élet is, melynek kell hogy valami célja legyen. Vegyük e célnak a haladást; midőn az ember a haladás felé tör, cselekedeteinek alapja az **erkölcsi érzék**, az emberek eme prerogativuma, a melylyel megtudja különböztetni a jót a rossztól. A jó felé való közeledés az igaz értelemben vett haladás, melynek tehát alapja csak az erkölcsi érzék, az **erkölcs** lehet. A jog ezzel szemben csupán az együttléti szabályozása, mely e célból parancsol és tilt. A jog és erkölcs közti tehát következő a viszony: az erkölcs az alapvető, a jog a rendezgető; a cél az erkölcs, a jog csak eszköz. A jognak hivatása, hogy az erkölcsöt támogassa; a jog az ő külső hatalmával szebb feladatot nem találhat, mintha a morált támogatja. Ha a jogot fölébe helyezték az erkölcsnek, ez annyi, mintha azt hirdető, hogy az emberi szervezet legemesebb része az ökö.

A történelem szerint nem mindig állott a jog az erkölcs szolgálatában. A rabszolgaság, reudiség, hűbériség, tortura, nyomorékok jogképtelensége ius albinagii — mind jog voltak. Hála Istennek, ma a jognak ilyen drasztikus kinövései nincsenek; ma már csak előítéletekkel küzdünk, de megvan az a becsületes törekvés, hogy a jog az erkölccsel összhangba hozassék.

E törekvést több példával illusztrálja.

Mohl Encyclopaediájában megvetette az állami erkölccstan alapját, de nagyon rosszul és a mi buzgó német-utánzásunk folytán így jutott át hozzánk is (Pintéry). Azt mondja ő, hogy az államéletben faktor az erkölcs is (tehát csak úgy mellékesen, végszükségben), az erkölcsi felfogás az államéletben módosul; (vagyis népszerűen: hja paraszt, az megint más!) és keresi az erkölcsi felfogást a **mai** formában anélkül, hogy az alapokban keresné a hibát. Ugy hogy Mohl állam-erkölccstana alapjában el van hibázva. **Holzendorf** már nyíltan proklamálja, hogy mikor az opportunitás kívánja, akkor az államférfi szabadon cselekedhetik a jog, sőt akár az erkölcs ellenére.

Szerencsére ezek a nézetek a mi irodalmunkban nagyobb nyomot nem hagytak maguk után. Nálunk nem lehetne általános felháborodás nélkül propogandát csinálni efféle elveknek — teoriában.

Attérve a jogra, felolvasó annak elméleti és gyakorlati részét különbözteti meg. Elméleti téren a németek eljutottak már a Stammer fele **richtiges Recht**-ig, a mely a legalitásból és moralitásról azt követeli, hogy azok egymást f-djék. Nálunk az elméleti jog művelése a legszomorubb tér. A magyar jogbölcészlet felszedegeti a németektől elhullajtott magvakat. A világos fejek tanai egyenesen hajmeresztők. A hazafiság semmi, a nemzetköziség a fő. Pedig nálunk igen különös dolog az internacionálisiskodás. A nemzetek életére nem gyakorolnak döntő befolyást, ellenben igen alkalmas dolog az általános emberszeretet elvének hirdetése közben kibujni a haza iránti kötelességek alól. Semmi eszmény, semmi erkölcs, még Isten sem kell. A sz rényiség ostobaság, csak a tolatodás, a kapitális tehetség. Még a józan természettudományokat is travezzálják, mikor megosztják legfőbb erejüktől, tekintélyüktől.

— Szíveskedjék emlékezetbe hozni odahaza, hogy azt az öt bányát azért tartom főn, hogy némileg hozzájáruljak a köztársaság terheihöz. A szegény lakosság foglalkoztatása ott a főcél s ameddig önök hajlandók az öt bánya állandó évi deficijtjét a kétszáz-ezer dollár segélyt nyújtani, addig, de csakis addig, az öt bánya működni fog. Nekem meg megvan a másik öt, mely tökéletesen elegendő.

Az ügyosztály vezetője e szavak után nem vesztegette idejét. Hazament s bejelentette az elnöknek, hogy ez a bányakirály egy rettenetesen elbizakodott ember, akit nem árt legalább apró tüzszarásokkal háborgatni.

A tüzszarás nem is késett s ká. Az öt kis bánya szubvenzióját egyszerűen beszüntették.

A bányakirály pedig elővett egy darab papírost s czeruzával f-lj-gyezte, hogy a nevezett bányák üzeme jövő évi január 1-ével beszünttetik. Azután csakhamar elfelejtette az egész dolgot.

A papírszelet pedig kikerült az irodába s rettenetesen megnagyobbodott. Tízezer c-aladnak adta értésére két szóban — talán harmincezer lény életére borzasztó befolyást gyakorló hirt.

IV.

Egész Európát megdöbbentő hír járta be a világot. A bányakirály meghalt. Ott érte őt a halál angyala, ahová látogatába szokott hozzá

A mikor a mérég előállításáról egy légió intézkedik, akkor eme legnagyobb mérég ellen két eszköz van: a tényszerűség és sajtószabadság; mind a kettőt tisztelet illeti, de egyik sem való minden kornak s félt, hogy a mai viszonyok közt megszületik harmadik testvérük: az anarchia.

Attért azután azok műveinek bírálatára, a kik a témával Nagyváradon foglalkoztak.

Flopu táblabíró a jogászegyletben tartott előadást e kérdésről. Magasan szárnyalva kezd, de aztán kissé elszedül. Csikke elején előbb gyönyörűen fejti ki az erkölcs magasosságát, de később a jogszabályt magasabbra helyezi az erkölcsnél. Jellemzi őt bizonyos optimizmus; ez az ő cikkének speciális körében nem nehéz, mert a házassági és örökjog terén mozog, a hol a legkevésbé mertek a hagyományos erkölcsi alapozóhoz hozzányúlni.

Dr. **Agoston Péter** is foglalkozott tanári azélfoglaló értekezésében a kérdéssel; ő köztünk, lent jár, nem keresi teleszkóppal a szunyogokat az égen, de elhessegeti, ha körülötte alkalmatlankodnak és pesszimista. Szerinte a jogot tágitani kell az erkölcsi határok felé s egész sor példát hoz fel arra nézve, hogy a jog nem felel meg az erkölcsi követelményeknek. De nála is fennmaradt a kérdés: mi az ő erkölcsi ideálja és el merne-e menni elvei tekintetében a végletekig?

Örvendetes haladás jelei ezek, a melyek folytatása volna: teljes erkölcsi radikalizmus a jogban.

Erre nézve példákkal a legközelebbi alkalommal fog szolgálni. (Élénk tetszés, zajos taps és eljenzés.)

Elnök köszönetet mondott az igazán szép előadásért. Nem ért azonban egyet a felolvasóval Plopu értekezésének megírásában. Plopu a polgári törvénykönyvben lévő erkölcsi elveket konstatálta, de nem akarta az ideálokat keresni; ezért ha Plopu értekezésében nem teljes az ideál, ez nem az ő hibája. Ő csak annyi ideált mutathatott be, a mennyit tényleg talált.

Az érdekes előadás után magánkörben nagy vita fejlődött ki; a hogy a hangulat igéri, Persz előadása nagyszabású nyilvános vitának lesz központja.

100,000 négyszög méter járda.

— Sztarill Ferencz ajánlata. —

Tagadhatatlanul sokat haladt Nagyvárad az utóbbi években, csak egyben maradt vissza még a rendezett tanácsú városok mellett is; a legtöbb utca télen és ősszel rémítő sáros, nyáron pedig portengerrel van borítva. Igen sok utcán a gyalogjáró is őszállapotban van, a legkisebb eső vagy olvadás után járhatatlan.

Pedig be van bizonyítva, hogy mennyire káros a közegészség és a közlekedésre ez az állapot. Sokat tanácskoztak már, hogy miként lehetne segíteni ez állapotokon, azonban a város pénzügyi helyzetén megakadt az ügy.

Közelebb **Ländler Ferencz** és társa tettek ajánlatot a városnak, hogy hajlandók az általuk gyártott műköből kiépíteni Nagyvárad utcáinak gyalogjáróit, ha a város négyszög méterenként 10 éven át évi 72 fillért, vagyis a tíz év alatt 7 kor. 20 fillért fizet.

Ez az ajánlat azonban olyan drága, hogy komolyan tárgyalni sem lehet.

Tegnap egy másik ajánlat érkezett be Nagyvárad városához, amely szintén betonlapra szól, mint a Ländler ajánlata, de sokkal olcsóbb.

Sztarill Ferencz ajánlatot tesz a városnak, hogy hajlandó 100 000 négyszög méter járdát elkészíteni 3 év alatt portlandcimentből, 75—50 centiméter hosszú lapokból, amelyek 13 centiméter vastagok a rendes járdán, míg a kapubejáratoknál 18 centiméter vastagok lennének. A csatornavíz levezetésekénél vájt mé-

lyedés, az utcai kifolyók pedig vájt mélyedés és vaslemez fedéllel készülnének.

A fizetési feltételeket a következőleg határozza meg az ajánlattevő: minden négyszög méter után fizetne a város

10 év alatt évenként 48 fillért,

15 év alatt évenként 36 fillért,

20 év alatt évenként 30 fillért.

Ezen három határidő közül választhat a város. Kiköti Sztarill Ferencz, hogy 60,000 □ méternél kevesebbre nem vállalkozik, azonban 100,000 □ méternél többet is hajlandó készíteni.

5 évig áll jól a járdáért. A föld levágás, töltés stb. a vállalkozó munkája, s a város csupán a föld oda és elszállítását eszközli s a Körözből engedélyezi a szükséges kavics és homok hordását s a szükséges vizet ingyen adja.

Az ajánlathoz egy kimutatás van mellékelve, amely szerint a Köröz jobb partján és balpartján egyenlő arányban osztassék el a 100,000 négyszög méter járda.

Az ajánlat mindenestre figyelemre méltó, annál is inkább, mert ma már kitűnő betonmunkákat tudnak készíteni s a fizetési mód elég előnyös és olcsó.

Belényes nyomora.

Nagyvárad, febr. 7.

Bennünket közlő érdeklő szomorú szenzáció pattant ki a képviselőház mai ülésének végén. **Bartha Ferencz** a belényesi kerület képviselője interpellálta meg a miniszterelnököt annak az elremitő inségnek ügyében, a mely Belényes és Vas-koh vidékén éhen halással fenyegeti a gyönyörű vidék nyomorult lakóit.

Az ideai mostoha idő járás olyan inségbe juttatta Bihar megye keleti részének lakosait, hogy alig van a sziklák közé dugott falvak lakóinak betéző falatjuk, s az is nyomoruságos állatnak való táplálék. A segítségért kiáltó nyomorúságról a következő interpelláció hangzott el ma az országgyűlésen:

— Ideje, — ugymond — hogy a kormány gondjaiba vegye azt a népet, a mely az éhhalál előtt ilyen *fekete szakenyérral* tengeti életét. (It felmutatja a magával hozott kenyér mintát.) Ilyet eszik ott, az, akinek még ilyen is jut. Kérde a miniszterelnököt erről, hogy Belényes vidékén az ideai kedvezőtlen termés folytán a nép a legnagyobb nyomornak van kitéve. *Ezrek és ezrek éhesnek.* A jószág állomány kipusztult a legelő híján. Részben oka ennek az is, hogy a nagyváradai gör. kath. püspökség a havasi legelők bérösszegét folyton emeli. Kérde a földmívelési minisztert, hajlandó-e ez irányban a szükséges ellenintézkedéseket megtenni? Es a miniszterelnököt, hogy hajlandó-e ez inség enyhítésére élelmi szerek kiosztásáról gondoskodni?

Szell Kálmán miniszterelnök kijelenti, hogy a kérdéssel hatáskörében foglalkozni fog s a szükséges intézkedéseket rövid idő alatt megteszi. A földmívelési miniszter is foglalkozni fog a kérdéssel, hogy a kivágott erdő területek át engedhető-e a püspökségi uradalomnak legelőül. *Egyébiránt kijelenti, hogy a nyomorról van tudomása. A biharmegyei alispán ezer méter mássa tengerit kért a nyomor enyhítésére.* S ezt legközelebb tárgyalni fogják. Kéri válaszában tudomásul vételét.

Bartha Ferencz az ezer métermássa ten-

geri listát kiosztására vonatkozó feleletet tudomásul veszi, a válasz többi részét nem fogadja el.

A képviselőház a miniszterelnök válaszáat tudomásul vette.

Budapest, febr. 7. (Saj. tud. táv.)
A földmívelésiügyi miniszter a belényesi inségek felségélyezésére 4000 m. mássa ingyen tengerit engedélyezett.

UJDONSAGOK.

A kath. kör Leo-ünnepélye.

A Katholikus Szabad Liceum máához egy hétre fényes ünnepélyvel üli meg XIII. Leo pápa 6 Szentsége pápaságának 25. évfordulóját. Az ünnepély műsora a következő:

1. Himnusz, éneklük az Immaculata-zárda óvónőképződjének növendékei.
2. Ünnepi beszéd, tartja dr. **Wolafka Nándor**.
3. Óda, írta dr. **Némethy Gyula**.
4. Pápai himnusz; éneklük az óvónőképződe növendékei.

A kath. kör mai közgyűlése.

A nagyváradai katolikus kör ma, vasárnap délelőtt 11 órakor tartja meg saját helyiségében közgyűlését a következő tárgysorozattal:

1. Az igazgató-választmány 1902. évi jelentése.
2. A megvizsgált 1902. évi számadás jóváhagyása s a pénztárnoknak adandó fölmentvény tárgyában határozathozatal.
3. Számvizsgálók kiküldése a folyó 1903. évre.
4. Az 1903. évre szóló költségelirányzat megállapítása.
5. Két választmányi tag szavazással való megválasztása.
6. Esetleges indítványok.

TAJEKOZTATÓ.

- Febr. 8. A nagyváradai kath. kör közgyűlése d. e. 11 órakor saját helyiségében.
Febr. 8. Gazdasági és iparbank közgyűlése.
Febr. 8. Bihar megyei Kereskedelmi ipar és terményhitelbank közgyűlése.
Febr. 9. A jogügyi és a villamosmű építésére felügyelő bizottság együttes ülése a városházán d. u. 8 órakor.
Febr. 12. Vár si közgyűlés d. u. 8 órakor.
Febr. 15. A nagyváradai tisztviselők fogyasztási szövetkezetének közgyűlése d. e. 11 órakor a vármegyeházán.
Febr. 15. Kath. Szabad Liceum előadása.
Márcz. 1. Kath. Szabad Liceum előadása.
Márcz. 14. Kath. Szabad Liceum előadása (estély).
Márcz. 29. Kath. Szabad Liceum előadása.
Apr. 18. Kath. Szabad Liceum zárünnepélye.

Régészeti és történelmi múzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8—5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 8—5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

* **Új szentély a Rétem.** Nagy örömmel volt pénteken a Kőfaragó-utca végén emelkedő egy emeletes apostol-ház lakóinak. Ekkor áldotta meg a szegény agnók és apostolok pártfogója **Grócz Béla** prépostkanonok azon szép kis kápolnát, melyet a nevezett épület első emeletén rendeztek be az irgalmas nővérek, kik közül hárman tudvalevőleg az apostolházban laknak. Mint a nővérek, úgy a kápolnaberendezés is a Szent Vincze házból került; a régi kápolna oltárát alakították át e célra. A Jézus sz. Szívéhez címzett kápolnácskában a prépostkanonok ur a megáldás után szentmisét mondott.

* **Főlvétel az ügyvédek névjegyzékébe.** A nagyváradai ügyvédi kamara közhírré teszi, hogy dr. **Lánczi József**, dr. **Kabos Béla** ügy-

védék s nagyvárad lakosok, Nagyvárad székhelyi, továbbá *Szentkirályi* Kálmán ügyvéd, érmihályfalvai lakos, Érmihályfalva székhelyi az ezen kamara által vezetett ügyvédek lajstromába folytatólag felvételtek.

* **Kinevezés.** Az igazságügyminiszter dr. *Ritók* Zsigmond gyakorló orvost, *Ritók* Zsigmond nagyvárad kir. ítélőtáblai elnök fiát az igazságügyi orvosi tanács tagjává három év tartamára kinevezte.

* **Előléptetés a honvédségnél.** A honvédelmi miniszter *Príbek* Mihályt, a nagyvárad 4. honvéd gyalogezred kötelékébe tartozó tartalékos hadapródjelöltet később meghatározandó ranggal tartalékos hadapród tiszthelyetessé nevezte ki.

* **A város nagytermének berendezése.** Az építés alatt levő új városháza nagytermének berendezése sok gondot okoz úgy az építésvállalkozónak, mint a városház építésére felügyelő bizottságnak. Ifj. *Rimanóczy* Kálmán építész tegnap bemutatta a felügyelő-bizottságnak a terem berendezésének tervét, amely tetszetős. Minden bizottsági tagnak elkülönített ülése lesz, amely íróasztal gyanánt is használható. Az elhelyezést akként eszközlik, hogy a városatyák számának szaporításával a szükséges székeket be lehessen állítani. A bizottság a tervet elfogadta. A berendezést helyi iparosokkal készítteti a vállalkozó.

* **Az iparos ifjak matinéja.** A nagyvárad iparostület ifjúságának önképző egylete február hó 15-én (vasárnap) délután (Szent László-tér Kovács-ház) ének, zene, szavaltat és felolvasással egybekötött felolvasó ünnepélyt tart saját szükségleteinek fedezésére csekély beléptidij mellett.

† **Vekey D. ne.** A jászvári premontrai rendi súlyos gyász érte legidősebb tagjának, tiszteletbeli rendnagynak *Velkey* Dénes asszonyvásári lelkésznek tegnap hajnalban bekövetkezett halálával. A gyászeset közléről érinti a nagyvárad egyházmegyéjét is, melyben a megboldogult fél-század óta szolgált, mint az asszonyvásári hitközség érdekes lelkésze; a székellyhidi esperesi kerület papságának lelkiatyja volt, s néhány év óta a nagyvárad egyházmegyei szentszék ülnöke — született 1820. nov. 12-én Jászberényben, a rendbe lépett 1842. nov. 1-én fogadalmat tett 1845. aug. 31-én, pappá szenteltetett 1846. ápril 23-án. E ősb tanuló volt a kassai nemesi konviktusban majd gymnasiumi tanár Rozsnyón, honnét 1853-ban a nagyvárad főgymnasiumhoz került, s 1856. óta pedig plébános Asszonyváron. Csaknem egy félszázadot töltött e kis hitközségben, melynek hívei nagy szeretettel, ragaszkodással vették őt körül. Kerületi paplátsáinak szeretetét is annyira megnyerte, hogy lelkiatyjuknak választották őt. 1896-ban tartotta aranyisméjét, mely alkalomból b. e. Schlauch bibornok elismerés jeléül szentszéki ülnökké nevezte ki őt. Két év óta betegkedett, de egész az utolsó időkig lelkiismeretesen teljesítette lelkipásztori kötelességeit. Sirja felett virrasztani fog hívei kegyelele. Requiescat in pace!

* **Felülfizetések a jogászbálon.** A kir. kath. jogakadémia január hó 10-én tartott balján a következő felülfizetések történtek: *Markovits* Antal 300 koronát, *Vinkler* József, *Grócz* Béla, *Andrássy* János, *Palotay* László, *Gyertyánffy* László, dr. *Agoston Péter*, *Nadányi* Jenő, *Miskolczy* Barnabás 20—20 koronát, *Nadányi* Károly, dr. *Konrad* Márk, *Fetsler* Antal, *Steinberger* Ferencz, dr. *Szenthay* Géza, özv. *Des* Echeroll-s *Sándorné*, dr. *Molnár* Imre 10—10 koronát, *Rimler* Karoly és *Schlemüller* altábornagy 15—15 koronát, *Bunyitay* Vincze, *Albach* altábornagy, dr. *Thury*

Kálmán, *Medvigy* Gábor, dr. *Wawrek* Kálmán, *Heringh* Sándor, *Hegedűs* Géza, N. N., *Hlatky* Endre, dr. *Magyary* Géza, dr. *Némethy* Gyula, báró *Gerliczy* Félixné, dr. *Mayer* László 5—5 koronát, dr. *Szolcsányi* Hugó, *Schlosser* G.-né 3—3 koronát, *Szemes* Ferencz és *Pognár* Ernő 2—2 koronát.

* **A sár- és kavicspanama epilógusa.** A sár- és kavicspanamából kifolyólag a fegyelmi választmány *Deák* József városi tisztelettel állásába visszahelyezte s csupán 100 korona pénzbírsággal sújtotta. Ez ellen *Deák* felebbezett, míg az enyhe ítéletet *Zana* Agoston telegebze meg. Mint a fővárosból értesültünk, a miniszter nem bánt olyan kegytelül *Deák*-kal, hanem hivatalvesztéssel sújtotta. — A fegyelmi választmány megállapított 30,000 forint kárt s e tekintetben a város követelése *Deák*-kal szemben fennáll; azonban hír szerint *Deák* minden ingatlanán tudott s a város bottal ütheti a 30,000 forint egy csekély részének is a nyomát.

* **A hétről.** *Zichy* Jenő gróf sokat járt-kelt a világban. De az összes utazásaival nem keltett akkora feltűnést, mint most egyetlen lépésével, tudniillik a kilépésével.

A szabadelvű pártból *Busbach* is kilépett. *Singer* után, a ki a bűnbak volt, jött a bűsbak! Vagy azok a bűsbakok, a kik bennmaradtak?

Hiteles hírek. *Pitreich* hadügyminiszter legközelebb lemond hivataláról. Utódául *Zichy* Jenő gróftól fogják kinevezni.

Egy osztrák főherceg legközelebb házasságra lép, — és pedig egy rangjához méltó herceg kisasszonyt vesz feleségül.

(*Kakas Márton.*)

* **Ozv. Dyk** Ferenczné meghalt. Nagyvárad egyik legismertebb és általában becsült matrónya: özv. *Dyk* Ferenczné tegnap délután meghalt. Az egész városban mély részvétellel értesültek a derék agg nő elhunytáról. Egy fél-századnál tovább bevezte, gondozta az apró csecsemőket; már akkor a gyermekkertészetnek szentelte életét, midőn a kisedővők csak nagy ritkaság számba mentek. Menta óvodát tartott fenn, ahol az óvónők képeztek ki a szép hivatásra: a kisedőnevelésre. Temetése holnap, hétfőn délután 3 órakor lesz a Szilágyi Dzsó-utcai gyászútcán. A család által kiadott gyászjelentés a következő:

Széplaky István és neje szül. *Besnyő* Ida egy a magok, valamint *Kordina* Károly és neje sz. *Lichtenstein* Amália és gyermekök, úgy az összes rokonok nevében is fájdalomtelt szívvel tudatják a legjobb édesanya, anyós, nagynéni és rokonok özv. *Dyk* Ferenczné szül. *Kordina* Gabriella okl. kisedővónőnek folyó év február hó 7-én, d. u. negyed 5 órakor életének 78 ik, özvegye 45-ik évében hosszas szenvedés és a haldoklók szentségeinek ájtatos felvétele után történt gyászos elhunytát. A megboldogult drága halott földi maradványai február hó 9-én, d. u. 3 órakor fognak a róm. kath. egyház szertartása szerint Szilágyi Dzsó-utca 15 sz. gyászútcán beszenteltetni és az újvárosi központi temetőben örök nyugalomra tétetni. Az engesztelő szent mise-áldozat ugyane hó 10-én, d. e. 10 órakor fog a premontrai-rend templomában az egek Urának bemutatni. Mely végtisztességéle az elhunyt rokonai és ismerősei tisztelettel meghívottak Nagyvárad, 1903. február 7. Az örök világosság fényeskedjék neki!

* **Az iparos ifjak gyűlése.** A nagyvárad iparostület ifjúságának önképző egylete ma (vasárnap) d. u. 4 órakor (Szent László-tér Kovács-ház) választmányi gyűlést tart.

* **Horgony Pain-Expeller** (*Richter's Linimentum Capsici comp*) igazi népszerű háziszerré lett, mely számos családban már több mint 34 év óta mindig készletben van. Hátfájás, csípőfájdalom, fejfájás, köszvény, csúznál stb.-nél a *Horgony Pain-Expeller*rel való bedörzsölések mindig fájdalomcsillapító hatást idéznek elő, sőt járványkóránál, minő: a kolera és hányóhas-folyás, az altestnek *Pain Expeller*rel való bedörzsölése mindig igen hasznosnak bizonyult. Ezen kintő háziszerről jó eredményt nyel használtatott az influenza ellen is és 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban a legtöbb gyógyszerárban kapható, de bevásárlás alkalmával mindig határozottan: *Richter-féle Horgony Pain-Expeller*-et vagy *Richter-féle Horgony Liniment*-et tessenék kérni és a *Horgony* védjegyre figyelni kell. 337.

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR.

Vasárnap d. u. Az árendás zsidó.
este: Egy éj Velenczében.
Hétfő: Monna Vanna (az új szereposztásban.)
Kedd: Katalin.
Szerda: Dolovai nábob leánya.
Csütörtök: Gerolsteini nagyhercegnő.
Péntek: Gerolsteini nagyhercegnő.
Szombat: Monna Vanna (az első szereposztásban.)

Kik maradjanak? . . .

Félő reménykedéssel nézhetünk az idei virágvasárnap elé. *Somogyi* társulatának java búcsút int Nagyváradnak és nekünk még a reménység is alig marad, hogy valamelyes erővel kárpótolja *Somogyi* a távozókat.

Sőt vannak olyanok is a távozó közt, akiket a mai vidéki színészviszonyok közt abszolút lehetetlenség pótolni.

Pintér universalis színész temperamentumát egy miskolczi baritonistával nem pótolhatja *Somogyi*. *Pintér* nemcsak mint színész, de mint rendező is mozgatója volt a színtársulatnak és ezt méltányolja is a nagyvárad közönség, amely mondhatni kivétel nélkül sajnálkozással halja a *Pintér* távozásáról keringő híreket.

Hasonlóképen *Peterdiben* az egyik legintelligensebb, legtartalmasabb művészt vesztene el a Szigligeti-színház, a ki szintén mint rendező is lelke volt a drámai előadásoknak. Az ő komoly, szolid rendezésében jutottak érvényre a fiatal tehetségek.

Eppen ezért, mint most értesültünk, — mozgalom indult meg a *színház bérlői és a színügyi bizottság tagjai* között, hogy módot keressenek arra, hogy a *Pintér* és *Peterdi* párt maradásra bírják.

Ez éppen annyira a *Somogyi*, mint a közönség érdeke is.

Remélhetőleg ez a mozgalom figyelmeztetni fogja *Somogyit*, hogy mivel tartozik a közönségnek, s módot fog találni, hogy lejjebb erőt ne hagyják cserben széthulló társulatát.

Hírek a színházról. *Vulcán* József drámájából, az *István vajdából* ma vagy holnap történik a szereposztás s mindjárt megkezdik a próbákat. A darab rendezésében s a próbákban a szerző is be fog folyni. — Ugyancsak folynak a próbák *Várady* Antal drámai költeményéből, a *Mózes*-ből. — *Monna Vanna* a jövő hét műsorából két estét foglal le. Hétfőn az új, szombaton pedig az első szereposztásban fog színrekerülni *Maeterliock* darabja. — A jövő héten újja fel a Szigligeti-színház *Offenbach* gyönyörű muzsikája, híres operettjét, a *Gerolsteini nagyhercegnő*. *Márkus* Aranka, *Küinyi* Mariska, *Pintér* Imre, *Heltai* Szathmáry és *Kalmár* lesznek az operett főbb

sereplői. — *Herczeg* Ferencz népszerű darabja, a *Dolovai nádor leánya* hosszú pihenés után a jövő hét szerdáján színpadra kerül. E Kovács Mariska, P. Szép Olga, László Irén, Tóth Elek, P. Terdy, Szarvasi, Krasznay és Erdélyi fogják játszani a darab főbb szerepeit.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 142.

Bérlet 124. sz.

Ma vasárnap, 1903. február 8-án:

Délután 3 óraker félhelyárral:

Az árendás zsidó.

Népszinmű.

Este 7^{1/2} óraker rendes helyárral:

Egy éj Velenczeben.

Operette.

SZEMÉLYEK:

Urbino, herceg	— — —	Pintér Imre
Delaqua, senator	— — —	Szathmáry Arpád
Barbara, neje	— — —	Tóváry Annia
Ciboletta, Delaqua szakácsnéja	— — —	Kulinyi Marska
Caramello, a herceg borbélyja	— — —	Perényi József
Barbaruccio) velencei	— — —	Bérczi Gyula
Testaccio) tanácsosok	— — —	Csatár Győző
Agricola, Barbaruccio neje	— — —	T. Pogány Janka
Constantia, Tastaccio neje	— — —	Székely Anna
Anina, Barbara testvére, hal-	— — —	Amon Margit
árus-leány	— — —	Heltai Jenő
Papacoda, makaróni szakács	— — —	Kalmár Béla
Eurico, hajóstiszt	— — —	

HELYARAK: Nagypáholy 7 ft. földszinti és első emeleti páholy 6 ft. Másodemeleti páholy 4 torint. Zsólye 1 ft 50 kr. Kórszék 1 ft 20 kr., Tamlászkék, 1 ft. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr. Erkélyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártszék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszintre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy színlap 10 kr.

Jegyek előre válthatók színház jobb oldalán, a bérházzal szemben, d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás 7 óraker

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3 órától előre válthatók.

Kezdeté fél 8 óraker, vége 10 óraker.

Holnap hétfőn, február 9-án:

Monna Vanna.

Dráma.

MULATSÁG.

FARSANGI NAPTÁR.

Febr. 14. Altiszti bál, a Kereskedelmi Csarnokban.
Febr. 15. Nagyváros-velencei földmívelők körének mulatsága.
Febr. 15. Az izr. Gégylet hangversenye és tánc. estélye
Febr. 21. Honihál a Vöröskereszt javára.
Február 22. Tüzoltó bál a Zöldfában.

Tiszti bál.

Szenzációs hírt kaptunk tudósítónktól.

Tegnap estére mozgósították a nagyvárosi helyőrséget.

De ezúttal Karneval 6 Fensége adta ki a parancsot, s egyetlen szavára mozgósítva lett az egész garnizon, s ezenkívül egy diszes hőlgyhadserég, melynek minden egyes tagja egy viruló rózsához, vagy helyesebben a Kereskedelmi Csarnok nagyterme egy ragyogó tündérligethez hasonlított.

Tegnap este rendezett a helyőrség tisztikara egy oly fényes mulatságot, mely felülmúlta az összes civilbálokat.

Hogy oly remekül sikerült, nem lehet csodálni; mert el kell ismerni, hogy a tisztikar utólrhetetlenek a mulatságok rendezésében, finom modoruknál, páratlan leleményességük-nél, s előzékenységük-nél fogva.

A nagyterem egyik sarkában óriási nagy sátor volt felállítva a lady patronesszek részére. A sátorban a háttérrel 6 Fensége hatalmas pálmák közt elhelyezett mellszobra lépezte. A remek sátrat *Barca* kárpitos állította fel Fink és Schuch főhadnagy tervei szerint.

Meglepetést keltettek a tánczrendek, mert igazán a művészet remekei voltak. Egy pajzsot ábrázoltak gazdag aranyozással.

A bálanyai tisztet *Carg* és *Békéssy* ezredesnek töltötték be, kiket gyönyörű csokrok-kal lepelt meg a rendezőség.

A terem remek palma és babér csoportokkal volt díszítve; néhol egész rózsalugast varázsolt a terembe *Farkas* József műkertészete. Ugyancsak ezen kiváló kertészeti telepről került ki az a remek sárgarózsa, ibolya és gyöngyvirág csokor, amelylyel a gavallér tisztikar kedveskedett b. *Carg* és *Békéssy* ezredesek szeretetreméltó bájos nejeknek.

A tánczot *Békéssy* honvédezedes nyitotta meg báró *Cargnéval* és báró *Carg* ezredes *Békéssynéval*.

A felejthetetlen szép mulatság reggelig tartott, a katonazene és Hamza tüzes zenéje mellett.

Jelen voltak:

Asszonyok: Antal Gáborné, Békéssy Gáspárné, báró *Cargné*, C. w. k. Kálmánné, Cserenyés Albertné, Ember Gézáné, Fischer Oszkárné, Gerabekné, Gyalokay Jenőné, Hegedűs Gézáné, Huzella Gyuláné, Heringh Sándorné, Hum el Józsefné, Hranyczyk Károlyné, Imrik Péterné, Jelentsik századosné, Kazinczy Gézáné, Kunblanch főhadnagyné, Konrad Márkóé, Kováts Béláné, Kubinyi Györgyné, Lausch Károlyné, Mihályházi Kálmánné, Margitai Józsefné (Csáktornyai), Meskó Boldizsárné, Miskolczy Ferenczné, Papp Oszkárné, Pekánovits Imréné, Putnik Béláné, Orley Kálmánné, Rokosné, Steiner Arminné, Scholtz századosné, Sebastyén Lajosné, Schmidt Pálné, Szántó Lajosné, Szokoll Wldburg báróé, Vinkler Örnagyné, Wittstock Örnagyné, Zeiterer Józsefné.

Leányok: Albach Irén, Beroldingen Lili grófné, C. w. k. Ilonka, Cseresznyés Ica, Cseresnyés Lujza, Déry Erzsike, Greff er Emilia, H-ringh Erzsike, Hegedűs Irén, Imrik Ilonka, Kazinczy Mariska, Konrad Margit, Kováts Emma, Latschny Oga, Mihályházi Margit, Margitay Genka (Csáktornyai), Miskolczy Irma és Lili, N. u. h. r. Iré, Orley Anna, Papp Ella, Papp Cosima, Pekánovits Margit, Réthy Mariska (Kecskeméti), R. ffay Mariska, Steiner Cornél, Vinkler Momi, Vucskics Julia, Zeiterer Irén.

Notabilitások: Békéssy, báró *Carg*, Schmidt ezredesek, Hummel alezredes vezetése alatt az egész helyőrségi tisztikar, Mangra Vazul, gör. kei. püspöki helynök, Rimler Károly polgármester, Imrik Péter táblabíró, Huzella Gyula, dr. Vucskics Gyula, dr. Szemethy Géza, dr. Námethy Gyula, Hranyczyk Karoly, Mayor hadpródi isk. parancsnok, Makucz Ernő, Aranyosi Czelesztin.

A postások bálja. Rendkívül látogatott esteje zajlott le tegnap az idei farsangnak a Zöldfában nagytermében. A posta altisztek tartották táncestélyüket, melyen megjelent Schöpflin Agoston igazgató Rutter Emil postatanácsos.

Jelen voltak:

Asszonyok: Bodnár Józsefné, Barcsik Bálintné, Szücs Mátyásné, Pető Andrásné, Szingvits Julia, Polman Miklósné, Boros Péterné, Lőkös Józsefné, Kóta Józsené, Szondy Sándorné, Orosz Józsefné, B. reczy Jánosné, Kusai Józsefné, Kalló Istvánné, Szabó Istvánné, Nagy Zsigmondné, Grepli Ferenczné, Debreczenyi Imréné, Papp Sándorné, Sáfár Józsefné, Vanyák Károlyné, Kulcsár Györgyné, Farkas Imréné, Mizéri Istvánné, Barcsik Józsefné, Hegedűs Mártonné, Kónya Gyuláné, Bánsz Lászlóné, Szabó Jánosné, Makovits Ferenczné, özv. Katona Jánosné, Katona Józsefné, Janó Istvánné, Grunder Vinczéné, Popovics Jánosné, Szabó Bálintné, Szabó Imréné, Csigai Lajosné, Bányai Lajosné, Kocsis Gyuláné, Oprics Ferenczné, Neuhauser Károlyné, Farkas Lajosné, Jámber Lajosné, Labancz Mihályné, Boldiki Péterné, Bereczki Lászlóné, Ujvári Józsefné,

Gábris Antalné, Sára Jánosné, Piriczos Mihályné, Kiss Gyuláné, Nemes Károlyné, Bondor Gergelyné, Kramer Károlyné, Sándor Andrásné, Várszegi Ferenczné, Móg Mihályné, Zerfried Jakabné, Szilágyi Mihályné, Szücs Lajosné, Szegedi Jánosné, Schmit Istvánné, Juhász Demeterné, Megyeri Jánosné, Patai Józsefné, Szabó Miklósné, özv. Nagy Gáspárné, Okros Lajosné, Okros Mihályné, Okros Miklósné, Bodi Józsefné, Kovács Lászlóné, Végh Jánosné, Nagy Lajosné, Csordás Józsefné, Décesy Mihályné, özv. Tipanicz Imréné, Telegdi Sándorné, özv. Zsiga Miklósné, Tóth Mártonné, Eszes Andrásné, Voncze Ferenczné, Zsiros Gergelyné, Gold Macski, Kecskeméti Istvánné, Kiss Károlyné, Kallosyné.

Leányok: Bancesik Eszter, Pethő Anna, Madarász Regina, Csupcsák nővérek, Szondi Juci, Grepli Mariska, Orbán Lujza, Veres Róza, Kiss Mariska, Nagy Mariska, Fekete Mariska, Sarandi Mariska, Farkas Juliska, Tóth Valéria, Orbán Anna, Sorosy Erzsike, Brázik Julisk, Szakács Mariska, Erős Margit, Rakamazny Mariska, Kőszegi Juliska, Jancsó Katicza, Kubányi nővérek, Janó Mariska, Szentmiklósi Mária, Kovács Lidia, Csapó Mariska, Futaki Mariska, Zúdor Margit, Lázár Mariska, Piskei Irén, Popovics Veronka, Oláh Róza, Kajtor Zsuzsika, Szabó Juliska, Szegedi Annuska, Popovics Erzsike, Tyuskodi nna, Fóris Mariska, Szabó Erzsike, Szabó Róza, Fóris Róza, Nagy Róza, Kocsis Ilona, Kocsis Teréz, Tót Ilonka, Haraszi Mariska, Tóth Ilonka, Berde Zsuzanna, Tóth Zsófia, Juhász Helena, Berényi Etelka, Juhász Teréz, Tripezs Róza, Benkő Irma, Bolygyike Mariska, Mayer Juliska, Czirják Teréz, Petri Karolin, Bereczky Róza, Ujváry Eszter, Nóbik Karolin, Bagi Zsuzsanna, Szabó Juliska, Varga Karolin, Bokor Erzsébet, Kiss Mariska, Vagyrd Mariska, Gábris Mariska, Dénes Juliska, Németh Mariska, Vig Zsófi, Bandar Juliska, Bró Erzsike, Kis Juliska, Bitó Róza, Csóka Agnes, Tokay Juliska, Pető Ninuska, Mág nővérek, Semit Erzsike, Juhász Teruska, Fodor Katicza, Illés Juliska, Patay Mariska, Szabó Vilma, Szilágyi Róza, Bocskai Róza Major Anna, Okos Erzsike, Jakabi Lina, Nyike Mariska, Németh Karola, Tokai Agnes, Hadházi Margit Nyitrai Agnes, Gulyás Agnes, Csuha Magdolna, Fazekas Zsófi, Polanyi nővérek, Bencsik Juliska, Szegedi Mariska, Rostás Mariska, Bódi Mariska, Kalmár Margit, Korányi Jolán, Rabai Mariska, Bagdi Mariska, Kiss Julianna, Bratkorb Mariska, Csircser Lujza, Kiss Erzsébet, Poyvár Katicza, Szendrei Karolin, Dobos Mariska, Pecz Rózi, Tpanucz Zsófi, Fehér Erzsike, Fucks Margis, Horváth Agnes, Molnár Zsuzsanna, Kari Erzsike, Zsiga Vilma, Kovács nővérek, Szabadság Paula, Konopens Irma, Nagy Karolin, Boros Flóra, Lengyel Erzsébet, Herczeg Mariska, Váli nővérek, Teke Liza, Rakóczky Augustia, Graf Ilona, Nagy Mariska, Zsiros Erzsébet, Strob Erzsike, Nagy Julánna.

Velencei földmívelők körének mulatsága.

A Nagyváros-Velencei Földmívelők Köre 1903 év február hó 15-én, vasárnap, a Budaféle vendéglőben, Velence, Kološvári-utca, könyvtára és egyéb szükségletei fedezésére **házas mulatságot** rendez. Belépti-díj: személyjegy 1 korona, család-jegy (3 személyre) 2 korona. Kezdeté este fél 8 óraker. Jegyek előre válthatók a rendező bizottsági tagknál és este a pénztárnál jó italok és izléses ételek-ről gondoskodva lesz. Felü fizetések közönettel fogadtatnak és hírlapilag nyugtáztatnak.

IPARÜGYEK.

Előjárósági ülés.

Az iparügyi előjárósági ülés február 5-én tartotta meg rendes havi ülését, jelen voltak az iparhatóság részéről:

Gerő Ármin iparhatósági biztos, az Előjáróság részéről Bertsey György elnök, Andriška Károly, Aadar Béni, Bodnár János, Bogdán József, Czegléd Jermiás, Erlich Mór, Fröhlich János, Gödény Sándor, Grünberger Adolf, Hegedűs József, Kadlecik Samu Köblös Ferencz, Lévai Márton, Molnár János, Oláh M., Lajos, Óváry Lajos Peller Ferencz, Puskás Lajos, Rendes Vilmos, Rozslay Géza, Sinka László, Stágel Kálmán, Szé-

les Lajos, Szilárdy Ernő, Urbán Mihály, Vlád Agoston előjárók, Bánáti Márton, Spetkó József póttagok, Iványi István pénztárnok, ifj. Cser János és Tárnoki László számvevők, Jankovich János főjegyző.

A január havi pénztári számadások vizsgálatáról felolvasott jelentés szerint a bevétel 627 korona 26 fillér, a múlt évi maradvány 1208 kor. 17 fillér, összesen 1835 kor. 43 fillér, pénztári maradvány 836 korona 71 fillér volt.

Gerő Armin főkapitány hatósági biztos az ipartestület hitelszövetkezeténél viselt igazgatói állásától kifolyólag az 1902. évi mérleg alapján öt megillető jutalékát 71 kor. 53 fillért a létező ipartestületi nyugdíjalapnak adományozta, az előjáróság örömmel vette tudomásul a jószívű elhatározásból eredt adományt, azért köszönetet szavazva elhatározta, hogy ez év első napjától a jótékonsági alapra befolyó egyesek, vagy intézetek adományait az alakítandó nyugdíj alapoz csatolja azt külön takarékpénztárba elhelyezve, gyümölcsöszteti. Ez alapon hozzácsatoltak: Mokri János 50 korona, Rácz János 40 korona, Szabó László 5 korona és Hermann Ferencz 7 korona 40 fillér adományai is, a szives adakozóknak köszönet nyilvánítása mellett.

A közgyűlés által megtartott új elnök és előjárósági tagok választásából kifolyólag az előjáróság megalakult, megválasztották alelnöknek Andriská Karoly és Ováry Lajos, főjegyzőnek Jankovich János, segédjegyzőnek Békési Pál, pénztárnoknak Iványi István, a szolgák fogadásával az elnök bizatott meg.

Megalakultak a következő bizottságok: házfelügyelő-, jótékonsági-, tanoncziskola látogató-, a menház- és szálló felügyelő-bizottság. A kereskedelemügyi miniszter ur által engedélyezett szabóipari szabászati tanfolyam február hó 9-én nyílik meg, az előadás és gyakorlati oktatás helyéül a Sport pavilon nagyterme lett a lövész egylettől kikerve.

Koch János szobafestő, Biró József kőfaragó elaggott munkára képtelen iparosoknak február hó 1-től az év végéig havi 10—10 korona segély lett megszavazva.

Tizenöt rendű számlára 313 korona 8 fillér lett kiutalva.

EGYESÜLETEK.

A 48-as népkör közgyűlése. A nagyvárad 48-as népkör választmánya ma (vasárnap) d. e. 11 órakor, saját helyiségében (Kertutca Dr. Kutiák-ház) gyűlést tart.

MŰVESZET.

Székely Irén Nagyváradon. Megemlékeztünk már arról a rika művelőzetet igéző hangversenyéről, a melyet a jövő vasárnap, 10-én rendez az izr. négyzet a Fekete Sas nagytermében. Ennek a hangversenynek szenzációsába menő kluja lesz— B. Kertész Ella és Beck Vilmos fellépése mellett — az, hogy viszontlatjuk Székely Irént, a színháznak a múlt évben volt ünneplés primadonnáját. A jeles művésznő, a ki mindig örömmel gondol a nagyvárad közönség szeretettel teljes ünneplésére, készséggel ígerte meg közreműködését. Mindaddig nem állapodott meg arra nézve, hogy mit fog énekelni, ma azonban ez is el van döntve. Székely Irén ugyanis táviratban tudatta, hogy az „Aida” és „Hunyadi László” operákból fog áriákat énekelni. Az egyesület örömmel vette tudomásul Székely Irénnek ezt az elhatározását és bizonyos, hogy a nagyvárad közönség gyönyörködve fogja hallgatni a kitűnő énekesnőt. A hangverseny teljes műsora már most a következő lesz:

I. Aria az „Aida” operából, éneki Székely Irén.

II. Aria „Hunyadi László”-ból, éneki Székely Irén.

III. a) Cavatina „Faustból”, Gounod. b) Tóreador dala „Carmenből”. Bizet. Éneki Beck Vilmos.

IV. a) A rabasszony. Kiss József. b) Nóta. PásztorÁrpád. Szavaltja Beckné Kertész Ella.

V. a) Bercense „Jocelynból”. Godard. b) Icht Grolle nicht. Schumann. c) Die Beiden Grenadiere. Schumann. Éneki Beck Vilmos

VI. Vig monológ utánzatokkal. Irta és előadja B. Kertész Ella.

TAVIRATOK

Udvari bál.

Budapest, febr. 7. (Saj. tud. táv.) Ismét bevonultak Magyarország főurai a budai királyi palota márvány termébe, ismét felhangzott a vérpezsdítő csárdás és hercegi, grófi párok ropták a király előtt a magyarok gyönyörű tüzes tánczát. Udvari bál volt.

Fél 9 órakor jelentette Apponyi Lajos gróf főudvarmester az udvar bevonulását. Elöl a király jött karján Mária Jozefa-val és Ottó főherceg Klotild főhercegnővel. utánok az udvar Budapesten tartózkodó tagjai. A király és Ottó főherceg magyar tábornoki egyenruhát viselt.

Az udvar néma főhajtással fogadta ő felségét, mikor Berkes zenekara már a folyosón rázendített a csárdásra.

A tánczot Erzsébet Henriette főhercegnő kezdte meg Cziráky László gróffal.

Csárdás után keringő következett, keringő után pedig a király cerclét tartott. Különösen a katona képviselőket szólította meg. Hosszabb ideig beszélt Wolfner Pállal, Solymosi báróval, Andrássy Gyulával.

Majd a miniszterekkel beszélgetett. Megszólította Pitreichot és Goluchowskyt. Majd Széll Kálmán miniszterelnökhöz fordult és Apponyi Albert gróffal beszélgetett.

A nők közül többek közt tovább beszélgetett Széll Kálmánnal és Karácsosny Jenőné grófnéval. A 48-as képviselők közül ott voltak: Urai, Szeles Dénes és Molnár Ákos.

A bálon legtöbbet Erzsébet főhercegnő tánczolt, jobbra a Bourbon herceggel. bál éjféltől véget ért.

IX. Pius pápa halálának évfordulója.

Róma, febr. 7. A Sixtusi kápolnában ma délelőtt IX. Pius pápa halálának évfordulója alkalmából gyászmise volt. A pápa, a kinek ez alkalommal áldást kellett volna osztania, nem jelent meg az istentiszteleten, mert gyöngye meghülés miatt szobájában kell maradnia. (M. T. I.)

Hortoványi József dr. temetése.

Budapest, febr. 7. (Saj. tud. távir.) Nagy részvét mellett helyezték ma délután örök nyugalomra Hortoványi József orsz. képviselőt, a Magyar Állam főszerkesztőjét. ár kora délután óriás embertömeg gyűlt a só-utcai gyászhoz. Testületileg jelentek meg: A Szent István-társulat, az Országos Pázmány-Egyesület. Az Újságírók Egyesülete. A gyászteraszt Kohl Medárd dr. fölszentelt püspök végezte fényes segédlettel.

A Pázmány Egyesület nevében Margalits dr. mondott tartalmas szép bucsu beszédet. Az újságírók egyesületének ne-

vében pedig Vészi József búcsuztatta el a kiváló halottat.

Meddő pályázat.

Budapest, febr. 7. (Saj. tud. táv.) A Vörösmarthy-szobor második pályázatán ma döntött a juri. A díjakat bár kiosztották, de megbízást senkinek sem adtak. Első díjat kapott Kallós Ede, másodikik Róna József, harmadikat Tóth István, negyediket Szigei, ötödiket Telcs Ede. Ezután a bizottság a felett vitakozott, hogy mitévő legyen a második meddő pályázat után. Végre abban állapodtak meg, hogy ismételten kiírják a pályázatot.

Kitüntetés.

Budapest, febr. 7. Ő Felsége a király Gulner Gyula belügyminiszteriumi államtitkár a Lipóttrend középkeresztjével tüntette ki. Gulner Gyula már három esztendő óta működik a belügyminiszteriumban és működése az egész országban általános és jogos méltánylásban részesült. (M. T. I.)

A szász trónörökösné regénye.

Genf, febr. 7. Lachenal és Zehme ügyvédek Drezdába a következő táviratot küldték Körner ügyvédnek:

Lujza hercegnő, a ki Giron-nal szakított, nagyon szeretné látni beteg fiát, Keresztély herceget. Megbízásából kérem önt, közölje a trónörökös ő fenségével azt a tiszteletteljes kérelmet, engedje meg, hogy az anya néhány órát a herceg betegágyánál tölthessen. A látogatás után Lujza hercegnő ismét elutazik Drezdából. Távirati választ várunk. (M. T. I.)

Drezda, febr. 7. A szász trónörökösné Girontól való válását re dkiül heves jelenet előzte meg, melyre az adott okot, hogy Lujza hercegasszony egy teljes bűnbánó levelet irt férjéhez, melyben alázattal kérte, hogy engedje meg gyermekei meglátogatását. Ez Gironnak tudomására jött s ez idézte elő ily gyorsan szakításukat.

REGÉNY-CSARNOK.

Tüzzel-vassal.

Irta: Sienkiewicz Henrik.

194

Elváltak. Mindkettő a csapatához tért vissza. Wolodyjovskij ezrede most már oly közel ért, hogy a porfelbök közül hallható volt a lovak dobogása is. Mihály rendbeszedte a csapatot és az élére lovagolt. Csakhamar mellette teregett Saploba.

— Mit akart tőled az a tengeri szörnyeteg? — kérdezte.

— Charlamp? Ej, semmit! Kihivott egy kis párviadatra.

— Nesze nekünk! Hiszen keresztül fog farni az orrával. Vigyázz, Mihály, ha verekszel vele, le ne vágjad a köztársaság legnagyobb orrát, mert annak egy külön kriptát kellene építeni. Milyen szerencsés is a winaí vajda! Mások portyázó csapatokat küldenek az ellenség ellen, nála pedig az a nemes már messziről megszoghatja a veszélyt. De miért hívott ki?

— Mert az Anna kocsija mellett lovagoltam, — Bahl! Azt kellett volna neki mondanod, hogy forduljon Longinushoz, menjen Szmocsba. Az majd kikészítene borssal és paprikával. Ennek a gazembernek a szerencséje kisebb, mint az orra.

— Nem említettem neki Longinust. Miért? Hogy engem nyugton hagyjon. Hiszen csak azért stekétszeres erővel fogom Annusnak a szépet unni. Ez kitérő mulatság lesz. Mi okosabbat is tehetnénk Varsóba?

— Majd lesz rá goedom, lesz rá gondom Mihály, szólt Sagloba szemhunyorogva. Fiatal koromban bebarangoltam az egész országot, de olyan életet, mint Varsóban, sehelse találtam.

— Azt hiszed, hogy másforma, mint a Dajeper mögött?

— Ej, arról beszélni sem lehet.

— No, én nagyon kíváncsi vagyok, szólt Mihály. Kis idő múlva hozzátette:

— Ennek a gazembernek a bajuszát megfogom kurtítani. Nagyon hosszúra növesztette már.

XI.

Több hét múlt el. Egyre több nemes érkezett a királyválasztásra. A városban a népesség megtízszereződött, mert a nemesekkel egyidőben kereskedők és kalmárok is özönlöttek oda a világ minden tájáról, kezdve a tengermosta Angliától a távol Perzsiáig. A Wola nevű városrészben a tanács részére nagy faépület emeltek, körülötte már a sátrak ezrei emelkedtek, teljesen betöltve a széles síkságot. Senki se tudta még, hogy a két j-lölt, Kázmér érsek és Károly Ferdinánd plorki püspök közül melyiket választják meg. Mind a két oldalon nagy volt a korteskedés. Ezerféle röpíratot terjesztettek, amelyek fölsorolták a jelölteknek minden erőseit és hibáit. Mindkettőnek hatalmas és sok párthive volt. Károly herceg pártján állt, amint tudjuk Jeromos herceg, aki azért volt veszedelmes az ellenfélre, mert valószínűnek tartották, hogy a hozzá nagyon ragaszkodó nemességet, akiktől minden függött, magához fogja hódítani. De Kázmér hercegnek is megvoltak a párthivei és választói. Az érdekekben az öregebbek korteskedtek, a kancellár teljes befolyását latba vetette, a hercegprimás is hozzá szított és az ő háta megett állott a mágnások nagyobb része, akik közül mindegyik maga is sok hívet vonzott. Közöttük volt Saslawski Ostrog, Domokos herceg, a andomiri vajda, aki habár Pilawicnál igen szégyenletes szerepet vitt és bíróság elé is került miatta, mégis az egész köztársaságban, sőt talán Európában is a legnagyobb ur volt, aki bármelyik pillanatban egy egész vagyont áldozhatott a jelöltje érdekében.

(Folyt. köv.)

NYILTTER.

Szabott árak!

China-ezüst gyári raktár

Nagyvárad, Bémer-tér.

Ajánlja a most érkezett, 1903. évi mintákban dusan felszerelt raktárt, u. m. étszerek, asztalteritékek, gyertya- és karos gyertyatartók, tálcák, asztal- és gyümölcsállványok, disztárgyak művészies kivitelben. Nászajándékok, verseny és jubileumra alkalmi tárgyak stb. Vendéglő-, szálloda- és kávéházberendezések a legszoldabb kivitelben.

Angol és francia china-ezüst GYÜRÜK egy-düli elárus tója Bihar-, Hajdumegye és Erdély részére nagyban és kicsinyben!

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Országh Sándor

orgonagyára

R.-Palota. (Budapest mellett).

Alapított 1861-ben.

121

Ajánlja a mai kor igényeinek mindenben megfelelő

új orgonáit.

Elvállal javításokat a legutányosabb árak mellett.

Kisebb orgonák raktáron!

Árjegyzéket kívánatra küldök.

Olcsó ezüst-bevásárlás!!

119

A m. kir. fémjelző hivatal által fémjelzett

13 próbás **ezüst evőkészletek 5%**

gyertyatartók és girandolok 6%

krajczár grammja

DEUTSCH SIMON

ékszerésznél

Nagyvárad, Bémer-tér.

KÖZGAZDASÁG.

Két pénzüntéset közgyűlése. Ma, vasárnap ismét a gyűlések napja. A többi között két előkelő, jónévű pénzüntéset: a B harmegyei kereskedelmi, ipar és termény hitelbank, továbbá a Gazdasági és Iparbank számolnak be az elmúlt év eredményével. Mindkét pénzüntéset közgyűlése délelőtt 10 órakor lesz.

Határidők.

	Budapest, febr. 6.
Buza októberre	8.01
Buza áprilisra	8.98
Tengeri	5.16
Rozs okt.	6.58
Zab ápr.	—
Káposzta, repce, aug.	6.96

Értéktőzsde.

Budapest, febr. 6.

Oszták hitel	697.
Magyar hitel	701.
Allamvasut	—
Rimamuranyi	509.80
Magyar jelzálog	472.
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1902. febr. 7-én.

Magyar aranyjárdék 4	121.
Magyar koronajárdék	98.80
Magyar vasuti köl sön aranyban 4/10	—
Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2 1/2	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	99.75
Italmérsi jog megváltási kötvény	—
Horváth szlavonföldtehermentési kötvény	99.50
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	201.50
Tiszszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	161.50
Oszták járdék papirban	100.50
Oszták járdék papirban	100.50
Oszták járdék aranyban	121.
Oszták korona járdék	101.50
Oszták államsorsjegyek	156.50
Oszták magyar bank részvény	15.85
Magyar hitelbankrészvény	749.
Oszták hitelintézet részvény	699.50
Párisi vista	95.40
29 frankos arany (Napoleon'dor)	19.07
Nemethiroadalmi márka	117.10
Londoni vista	239.82
20 márkás arany	23.41

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

2309 sz. m.
1903.

Árverési hirdetés.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala mint I-ső fokú iparhatóság ezennel közhírré teszi, hogy a Klein M. és fia Kossuth Lajos-utczai zálogkölcsönüzletében a lejárt és meg nem hosszabbított illetve ki nem váltott zálogtárgyak folyó évi február hó 18. és 19-ik napján reggel 1/2 9 órakor kezdődő nyilvános árverésen el fognak adatni.

Ezen árverésről az érdekelt elzalogosítók oly figyelmeztetéssel értesítetnek, hogy az árverés alá kerülő tárgyak tétele számai a rendőrkapitányi hivatal hirdetési tábláján valamint a zálogüzletben kifüggesztett jegyzékből megtudhatók.

Nagyvárad, 1903. évi február hó 4-én.

Gerő
rendőrfőkapitány.

145.

„THE GRESHAM“

életbiztosító társaság LONDONBAN.

Felsőmagyarországi és Erdélyrészi vezérügynökségi központ: Nagyváradon, Bémer-tér 4., I. emelet. — Főnök: LÉVAL HENRIK.

Hatásköre kiterjed a következő 38 megyére:

1. Abauj-Torna	11. Máramaros	21. Ung	30. Hunyad
2. Árva	12. Nógrád	22. Zemplén	31. Kolozs
3. Bars	13. Sáros	23. Zólyom	32. Kis-Küküllő
4. Bereg	14. Szabolcs	24. Alsó-Fehér	33. Maros-Torda
5. Bihar	15. Szatmár	25. Besztercze-Naszód	34. Nagy-Küküllő
6. Borsod	16. Szepes	26. Brassó	35. Torda-Aranyos
7. Gömör	17. Szilágy	27. Csik	36. Szeben
8. Heves	18. Trencsén	28. Fogaras	37. Szolnok-Doboka
9. Hont	19. Turóc	29. Háromszék	38. Udvarhely
10. Liptó	20. Ugocsa		

A társaság vagyona 1901. december 31-én 180 millió korona, mely összegben a »Budapesti Hivatalos Közlöny« 1902. évi 192. számában részletezett külön magyar mérleg szerint vannak: magyar állampapírok, magyar értékpapírok és a budapesti épületek 28 millió korona összértékben. Azonkívül letét Bécsben a központi állampénztárnál 23 millió korona.

Mindennemü felvilágosítással készségesen szolgál:

A Gresham Felsőmagyarországi és Erdélyrészi vezérügynöksége Nagyváradon.

Fenti vezérügynökség tájandó oly egyénekkal (kedvező feltételek mellett) összeköttetésbe lépni, kik életbiztosítási üzletek közvetítésére alkalmasak.

144

Nagyvárad város jogügyi és gazdasági ügyosztályától.

Árlejtési hirdetmény.

Nagyvárad város tanácsától nyert megbízás folytán a városi színház villanyvilágításához szükséges vezetékek, csillárok és világítótestek szállításának és szerelésének vállalat utján leendő biztosítására f. évi március 4. napján d. e. 10 órakor a városház nagytermében zárt ajánlati versenytárgyalást tartok.

Ajánlatot csakis írásban, zárt ajánlat után lehet tenni s ajánlattevő köteles a 34000 koronára előirányzott munkák ajánlati mintáit és eme versenytárgyalás feltételeit megszerzeni és az ajánlati mintákba az egyes munkanemek egységárait kitölteni, valamint az ajánlati feltételekben előírt összes követelményeket betartani.

A színház tervei hivatalos órák alatt a városi mérnöki hivatal helyiségeiben megtekinthetők. Az ajánlati minták és feltételek nyanyant 5 koronáért szerezhetők meg.

Ajánlattevők kötelesek az előirányzott összeg 5 százalékának megfelelő 1700 korona értékű készpénzt vagy óvadékképes értékpapírt ajánlatukhoz mellékelni, mely összeg a vállalkozó részéről a szerződés megkötése előtt 10 százalékra kiegészítendő.

Kötelesek továbbá a versenytárgyalási feltételeket aláírva mellékelni és ajánlatukban külön is kijelenteni, hogy eme feltételeket ismerik és határozmányainak magukat felületlenül alá ívetik.

Árlejtőt tett ajánlata azonnal, Nagyvárad város azonban csak az árlejtés eredménye felett hozandó határozatának jogerőre emelkedésével kötelezi.

Nagyvárad, 1903. év február hó 6.

Komlóssy József, s. k.
jogügyi és gazdasági tanácsnok.

146

Három magtár

azonnal kiadó a
Biharmegyei kereskedelmi, ipar- és
terményhitelbank

Nag, Teleky-utcza házában. 306

Kiadó lakás.

A Kossuth-utcza Mezey-házban a II-ik emeleten egy **6 szobás utcza lakás** f. évi május 1-től kiadó.

Bővebbet a házmesternél. 180.

Olcsó lakás.

Nagy Teleky-utcza, a Kath. Legényegylet házában, az emeleten egy utcza és egy udvari szép tágas, világos, egymásba nyíló szoba minden órán olcsóáron kiadó. Értekezhetni a házmesternél ugyanott. 127.

A Richter-féle
LINIMENTUM CAPS. COMP.
Horgony-Pain-Expeller

egy régi kipróbált háziaszer, a mely már több mint 33 év óta megbízható bedörzsölésű alkalmaztatik közvényű, csúszás és mehhüléskeaf.

Intés. Silányabb utazatok miatt bevasárláskor óvatosak legyünk és csak az eredeti tüvegeket dobozokban a „Horgony” védjeggyel és a „Richter” czéjegygyessel fogadjunk el. — 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. Ártban a legtöbb gyógyszerárban kapható. Főraktár: **Török József**, gyógyszerésznél Budapestben.

Richter F. Ad. és társa,
„csász. és kir. udvari szállítók.”
Rudolstadt.

Legelső nagyváradai zálog-kölcsön intézet!

NAGYVÁRAD, KOSSUTH-UTCZA 9. szám.

PÉNZKÖLCÖN

Sorsjegyek és értékpapírok után: $2\frac{1}{2} \frac{0}{0}$
Ekszerek után: $3\frac{3}{4} \frac{0}{0}$
Áru- és iparczikkek után: $4\frac{1}{2} \frac{0}{0}$

számunk
évenként
denként

ZÁLOGBAN

levő *sorsjegyeket* és *értékpapírokat* kiváltunk és azokra magasabb kölcsönt olcsó kamatra adunk, vagy azokat a teljes napi árfolyamban megvesszük.

Vidéki megbízásokat a legpontosabban elintézzük és visszafizetéseket a legkisebb részletekben is elfogadjunk.

Nagyobb üzleteknél feleinket a legnagyobb kedvezményben részesítjük.

KLEIN M. és FIA,

hat. engedélyezett zálogháza,
Nagyvárad, Kossuth-utcza 9. szám.

Mélyen leszállított kamatláb!

Coaks árleszállítás!

A nagyobb hidegek elmúltával még oly nagy coaks készletünk van, hogy elhatároztuk, miszerint a coaks árát 1903. Február elejétől kezdve métermázsánként

négy koronára

leszállítjuk.

Tartós fűtésre legalkalmasabb és legjutányosabb tüzelő anyag a coaks.

Meidinger és egyéb töltőkályhák fűtésére legjobb a

g á z - c o a k s,

mert a súlyosabb és ez által drágább melle coaks (Meiler-Coaks) sokkal nehezebben gyul meg.

A coaks ára nálunk **4 kor.** métermázsánként.

Ha 250 kilós részletekben rendeltek meg a coaks, akkor **métermázsánként 28 fill.** fuvardíjért házhoz szállítjuk a város belterületén.

Ha fogyasztóinknak kedvezményt nyújtunk a **coaks** vásárlásánál, amennyiben, ha **250 kilós részletekben** rendelnek, akkor nekik fuvarbért nem számítunk.

Kátrány árjegyzék:

2-9 kilóig 6 krajczár kilója

10-149 kilóig 5 krajczár kilója

150-1000 kilóig 4 krajczár kilója.

Ennél nagyobb mennyiség vásárlásánál további 10 százalék engedményt adunk.

Egy hordó ára külön **4 korona.**

Az áro gyártelepünkön átveendő és innen egyszerre elszállítandó.

Nagyvárad, 1903. január hó 31.

Nagyváradai légszeszgyár:

Az Igazgatóság.

188.

Nagyvárad város jogügyi és gazdasági ügyosztálya.

Árlejtési és Árverési Hirdetmény.

Nagyvárad város tanácsától nyert megbízatás folytán 1903. év márczius hó 4-ik napján d. e. 10 órakor a városház termében az alább felsorolt boltok bérbeadása, ingatlan eladás és vállalatok biztosítása céljából árverést s illetve árlejtést fogok tartani.

A) Bérletek.

1. A Zöldfa vendégfogadó alatti 3. számú bolt helyiség bérlete a bérleti idő kezdődik 1903. évi november 1. napján, s tart 1909. évi október 30. napjáig 6 egymásután következő éven át, kikiáltási ár 2430 korona évi bérösszeg, bánatpénz 605 korona.

2. A Zöldfa alatti 5. számú bolt bérlete ugyanazon időre, kikiáltási ár 1575 korona évi bérösszeg, bánatpénz 394 korona.

3. A Zöldfa alatti 7. sz. bolt helyiség bérlete ugyanazon időre, kikiáltási ár 1100 korona évi bérösszeg, bánatpénz 275 korona.

4. A Zöldfa alatti 8. sz. bolt helyiség bérlete, a bérleti idő kezdődik 1903. május 1-én s tart 1909. évi április hó 30. napjáig terjedő 6 éven át, kikiáltási ár 1100 korona évi bérösszeg, bánatpénz 275 korona.

5. A »Fekete sas« szálloda alatti 5. sz. bolt bérlete, a bérleti idő kezdődik 1903. évi május hó 1-én s tart 1909. április 30. napjáig terjedő 6 éven át, kikiáltási ár 1606 korona évi bérösszeg, bánatpénz 415 korona.

6. A »Fekete Sas« szálloda alatti 6. sz. bolt bérlete ugyanannyi időre, kikiáltási ár évi 2800 korona bérösszeg bánatpénz 700 kor.

B) Ingatlan eladás.

A város tulajdonát képező ugynevezett Wolff-korcsma eladása, kikiáltási ár 4000 korona bérösszeg, bánatpénz 400 korona.

C) Vállalatok.

1. A város érvényben álló szabályrendelete alapján Nagyvárad város területén szedhető szikkvizfogyasztási adópótlék szedési jogának bérbeadása: a kikiáltási ár 13312 korona, bánatpénz 3328 korona. A bérlet kezdődik 1903. évi július hó 1-én s tart egymásután következő 6 éven át, vagyis 1909. évi június hó 30. ig.

2. A városnál alkalmazott rendőr és tűzoltó legénység, fertőtlenítők, a vámszemélyzet és kocsisok részére 1908. december 31-ig terjedő időtartamban szükséges ruházat szállítása, bánatpénz 2000 korona. Az évi szükséglet, mintegy 8700 koronára rug.

3. A város részére 1905. évi december 31-ig szükséges közműves, ács és cserepező munkálatoknak vállalatba adása. Bánatpénz a közműves munkáknál 2000 kor., az ács munkáknál 2200 kor., a cserepező munkálatokra 200 korona.

4. A Nagyvárad-Olaszi városrészben Uri-és Széles-utcák sarkán levő 58. számú telken építendő iskola vállalatba adása; előirányzati összeg 38989.08 korona, bánatpénz 2000 korona.

A felsorolt bérletekre, ingatlan eladásra és vállalatokra vonatkozó árverési illetve árlejtési feltételek alulírott hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Árverezni szóval vagy zárt ajánlatok útján lehet s árverelő köte esek a fent kitétt bánatpénzt árverés idejéig az árverelő küldöttség elnökének kezeihez készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban letenni, vagy zárt ajánlat-hoz csatolni.

Azon körülmény, hogy ajánlattevő a feltételeket ismeri s elfogadja, a zárt ajánlatokban kifejezendő.

Árlejtőt és árverelőt tett ajánlata azonnal, Nagyvárad várost azonban csak a törvényhatósági bizottság jogerős jóváhagyása után kötelezi.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága fenntartja a jogot magának, az árverés eredményét elfogadni vagy megsemmisíteni s újabb árverést tartani, avagy esetleg más ajánlattevővel szerződni.

Nagyvárad, 1903. február hó 6-án.

Komlóssy József,
jogügyi és gazdasági tanácsnok. az
árverelő küldöttség elnöke.

Még itt
soha nem létezett

Legolcsóbb
fűszer
bevásárlási forást!

a

MERTZ-féle

üzletben

Körös-utca. Telefon: 448.

**MAI NAPTÓL KEZDVE:
ajándék! CZUKOR! ajándék!**

Egy kiló finom Cuba kávé	1 frt 60 k ^r
Egy kiló cukor hozzá ajándékul.	
Fél kilogram finom Cuba kávé	— frt 80 kr.
Fél kiló cukor hozzá ajándékul.	
Negyed kiló finom Cuba kávé	— frt 40 kr.
Negyed kiló cukor hozzá ajándékul.	
Egy kilogram finom Ceylon Cuba kávé	2 frt — kr.
Egy kiló cukor hozzá ajándékul.	
Fél kilogram finom Ceylon Cuba kávé	1 frt — kr.
Fél kilogram cukor hozzá ajándékul.	
Negyed kiló finom Ceylon Cuba kávé	— frt 50 kr.
Negyed kiló cukor hozzá ajándékul.	
Egy kiló legfinomabb Extr. Cuba kávé	2 frt 40 kr.
Egy kiló cukor hozzá ajándékul.	
Fél kiló legfinomabb Extr. Cuba kávé	1 frt 20 kr.
Fél kiló cukor hozzá ajándékul.	
Negyed kiló legfinomabb Ex r. Cuba kávé	— frt 60 kr.
Negyed kiló cukor hozzá ajándékul.	

Valódi »FRANCK«-kávé, eredeti ladikákban:

1/5 kiló 10 kr. 1/4 kiló 12 kr. 1/2 kiló 22 kr.

TEA, legfinomabb **császár-keverék** negyed kiló 2 frt 50 kr.
Hozzá egy kiló cukor ajándékul.

Egyben ajánlom legjobbnak elismert fűszer, csemege, liszt és főzelék nagyraktáramat, olcsó árakon!

Narancs és Citrom 6 darab 10 kr.

CSEMEGE SZÖLLŐ! 5 kilós kosár 2 fr.

ALMA, trolis **bőr-kormos** és más fajok.

Egy liter finom petroleum . . . . . 13 kr.
Egy liter salin petroleum I. . . . . 16 kr.
Egy liter császár olaj, legfinomabb . . . . . 18 kr.

Elvem most is a régi pontos mérleg és szolid kiszolgálás mellett a legjobbat a legolcsóbban jó hírnév érdekében mindenkor kiszolgálom. **Kérem ezen alkalmat felhasználni.** — További szives párfogasukat kérve, tisztelettel

MERTZ NÁNDOR UTÓDA.

Nagyvárad, Körös-utca. Telefon 448.

Ingyen!

1 kilogram kávéhoz 1 kiló cukor.

Ingyen!

1 kilogram kávéhoz 1 kiló cukor.

A jelzett kávék üzletben és kirakatomban megtekinthetők.

1 liter petroleum 13 kr.

A jelzett kávék üzletben és kirakatomban megtekinthetők.

1 liter petroleum 13 kr.

Szabó és Hajnal

fűszer-, csemege- és vadkereskedése
NAGYVÁRAD, FŐ-UTCZA.
Városi és vidéki telefon 251. sz.

117

Mélyen tisztelt vevőinknek szives tudomására hozzuk, hogy eddigi üzletünket modern berendezéssel és új helyiség hozzávételével kibővítettük, valamint fűszer-, csemege-raktárunkat is jóval megnagyobbítottuk, úgy, hogy a legnagyobb igényeknek is megfelelhettünk, még azon nagyvárosias szokást is behoztuk, hogy igen tisztelt vevőink kényelmére a megrendelendő árukat naponta kétszer, délelőtt és délután, saját e célra készített fogatunkkal hazaküldjük. Kérjük úgy a helybeli, mint a vidéki vevőinket, b. látogatásaikkal és megrendeléseikkel megtisztelni. — Magunkat ajánlva, maradtunk

tisztelettel

SZABO és HAJNAL.

SCHICHT-szappan

109

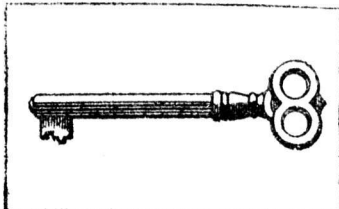
„SZARVAS“

vagy

„KULCS“

Legjobb, legkiadósabb és ezért a legolcsóbb szappan. Minden káros

hatású vegyítéktől mentes.

☞ ☞ *Mindenütt kapható.* ☞ ☞

Vásárlásnál ügyelni kell arra, hogy minden darab szappan „Schicht“ névvel és a fentebbi védjeggyel legyen ellátva.

AMERIKAI ÁRUHÁZ

NAGYVÁRAD, FŐ-UTCZA. BAZÁR-ÉPÜLET.

Öcső árakban utó!érhetetlen!!

Bámulatot keltő farsangi cikkek!

Ugyszintén

☞ minden rőfös-árakban meglepő nagy választék! ☞

1091. májustól Zöldfa-utca 34. sz.
Sörház-sikátorral szemben.

40 év óta fennálló saját asztalos- és kárpitos-műhely.

Nem gyári, de kizárólag az ország és a külföld elsőrendű műhelyeiből beszerzett fa- és vasbutorok, valamint kárpitozott berendezések nagy választéku raktára

NAGYVÁRAD,
Zöldfa-u. 34. sz.

WALLERSTEIN FERENCZ

Papp György-féle házban, a volt Erber helyiségben.

butor nagykereskedése.

1901. májustól áthelyeztetett Zöldfa-u. 34. sz. Sörház-sikátorral szemben.

Elegáns háló, ebédlő, uri szoba és szalon berendezések minden kivitelben, stízszerű szilárd, első minőségű anyagból. Szőnyegek és butorszövetek nagy választékban. | Kárpitozott butoraim saját műhelyemben készülnek.

Lakások kárpitozását, vagyis tapétirozását elvállalom.

Legjobb gyártmányú zongorák, pianinok és tűzmentes vas- és pénzszekrények kaphatók.

Javítások gyorsan és pontosan eszközölteknek.